

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล
ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

MITX
C No. 001-26

ช.ม.ช.น

ทศ.ช.ล

พันจ่าอากาศเอกวิชัย ศรีชะเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
วันรับ.....
วันลงทะเบียน..... 9 ส.ค. 2562
เลขทะเบียน..... 261233
เลขเรียกหนังสือ..... 307.14 33211 ก 2562

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2562

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เรื่อง : การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย
อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย : พันจ่าอากาศเอกวิชัย ศรีษะเกษ

ได้รับอนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)

- ชื่อเรื่อง** : การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด
- ผู้วิจัย** : พันจ่าอากาศเอกวิชัย ศรีชะเกษ
- ปริญญา** : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- อาจารย์ที่ปรึกษา** : รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาส
- ปีการศึกษา** : 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในตำบลโพธิ์ชัยอำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด และศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 373 คน

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยรวม อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ได้แก่ ควรสำรวจความต้องการในแต่ละหมู่บ้าน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ควรเปิดเผยข้อมูลด้านงบประมาณแก่สาธารณชน

คำสำคัญ : ประชาชน การมีส่วนร่วม การพัฒนาชุมชน ร้อยเอ็ด

Title : Peoples Participation on Community Development in Phochai Sub - District, Phanomprai District, Roi - Et Province

Author : FS1 Wichai Sreesaket

Degree : Master of Public Administration (Public Administration)
Rajabhat Maha SaraKham University

Advisor : Associate Professor Dr. Soavaluk Kosolkittiamporn
Associate Professor Dr. Yupaporn Yupas

Year : 2019

ABSTRACT

This research aimed to Study of Peoples participation on community development in Phochai sub - district, Phanomprai district , Roi-et province and Comparative study of public participation in community development in the area Phochai sub - district, Phanomprai district , Roi - et province. Classified by gender, age, education level and career. The instrument for collecting data was the five rating scale questionnaire. The sample was 373 people.

The research results were found that ; Public participation in community development in the municipality in Phochai sub - district, Phanomprai district, Roi - et province as Overall at a high level and Comparative study of public participation in community development in the area Phochai sub - district, Phanomprai district, Roi - et province. Classified by gender, age, education level and career. Found that overall age, education level and occupation Differing significantly at the level of .05 and gender as overall, there is no difference. The study also suggested : Should be explorer demand in village. Should be allow people to participate in the development plan. Should be promote the data about information that useful to the people and Should be disclose the information about budget spending.

Keywords : Moral Encouragement Doing Work

Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.
ยุภาพร ยุภาศ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ ประธานสอบวิทยานิพนธ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา
เจริญศิริ ผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำ อาจารย์ ร.ต.ต. ดร.สนุก สิงห์มาตร อาจารย์ ดร. สุวิมล
สมไชย และรองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมฆไชยสง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณครอบครัว ที่คอยสนับสนุนผู้วิจัยในทุก ๆ เรื่อง ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษารัฐประศาสน
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทุกท่านที่ให้กำลังใจ
ผู้วิจัยมาโดยตลอด

พันจ่าอากาศเอกวิชัย ศรีษะเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	19
2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	25
2.4 บริบททั่วไปพื้นที่วิจัย	28
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	41
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	42
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	46
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47

หัวข้อ	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	48
4.2 ขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	73
5.1 สรุปผล	73
5.2 อภิปรายผล	75
5.3 ข้อเสนอแนะ	77
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	83
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	84
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	93
ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	96
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	99
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	103
ประวัติผู้วิจัย	104

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	รายชื่อหมู่บ้าน และจำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง	29
3.1	รายชื่อชุมชน / หมู่บ้าน จำนวนประชากร และจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	43
4.1	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	50
4.2	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด แยกเป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน	51
4.3	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	52
4.4	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	54
4.5	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	55
4.6	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	56
4.7	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน	58
4.8	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามอายุ โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน	59

ตารางที่	หน้า
4.9 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุโดยรวม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	60
4.10 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุโดยรวม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	61
4.11 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	62
4.12 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุโดยรวม	63
4.13 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา	64
4.14 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	65
4.15 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	66
4.16 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	67
4.17 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	68

ตารางที่	หน้า
4.18 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม	69
4.19 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามอาชีพ	70
4.20 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ดจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	71
4.21 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ดจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ โดยรวม	72
ข.1 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม	94
ค.1 ค่าความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC)	97

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	41

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่น นับเป็นรากฐานในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้เสียในการบริหาร เกิดความรับผิดชอบ และหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่คุณอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในที่สุด การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) จึงเป็นลักษณะสำคัญยิ่งของการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน ซึ่งการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อประชาชนมีการ “อยู่ดี มีสุข” นั้น การดำเนินงานจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้การวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้นรัฐบาล จึงปรับแนวคิดการพัฒนาจากรัฐมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือจากชุมชน” มาเป็น “รัฐและประชาชนมีหน้าที่ต้องแก้ปัญหาร่วมกัน” โดยปรับแนวทางการพัฒนาจากรัฐดำเนินการเองมาเป็นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ดังจะเห็นได้จากนโยบายการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน / ชุมชน พัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาของตนให้ได้มากที่สุดใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน / ท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนามากที่สุด โดยการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ มิใช่รอรับการช่วยเหลือจากรัฐบาลอย่างแต่ก่อน (เจลิยว บุรีภักดี และคณะ, 2545, น. 78)

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา ประชาชนได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการพัฒนาท้องถิ่นของตนประกอบกับรัฐธรรมนูญปี 2540 ที่เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจของรัฐให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ โดยได้กำหนดไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมาตรา 78 กำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งพาตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เองพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น ๆ ปัจจุบันการปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองในระบบประชาธิปไตย หากประเทศไทย

มีการปกครองท้องถิ่นอย่างมั่นคงแล้ว ย่อมทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศนั้นมั่นคงไปด้วย เพราะการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เพื่อประโยชน์โดยส่วนรวมของท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่น จึงเปรียบเสมือนสถาบันการศึกษาที่สอนประชาธิปไตยในทางปฏิบัติได้ให้ประชาชนมีประสบการณ์ มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับกลไก ในการบริหารงานของการปกครองตนเองในระดับพื้นฐาน เพื่อให้พร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองในระดับชาติ ซึ่งมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนมากกว่าหลายเท่าในโอกาสต่อไป (กานต์ชนก ประกาศวุฒิสาร, 2552, น. 1)

การเพิ่มศักยภาพ และขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง เน้นการกระจายอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารงานกับท้องถิ่นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง โดยบทบาทของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และการสนับสนุนสิทธิชุมชน พร้อมทั้งให้มีการเชื่อมโยงแผนแม่บทชุมชนกับแผนระดับต่าง ๆ ในพื้นที่และระดับชาติรวมทั้งให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในโลกอาเซียน และอนุภูมิภาคสร้างความใกล้ชิดทางสังคมวัฒนธรรม และปฏิสัมพันธ์กับประเทศในอนุภูมิภาค จากกรอบทิศทางในการพัฒนาประเทศจะเห็น ได้ว่ามีการพยายามปรับทิศทางการพัฒนาประเทศให้กระจายไปสู่ฐานรากด้วยไม่ใช่มุ่งเน้นพัฒนาระดับชาติเท่านั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การพัฒนาในระดับชาติจะบรรลุเป้าหมายได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาในระดับท้องถิ่นก่อน โดยการสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนว่า การปกครอง และบริหารท้องถิ่นมีความจำเป็น และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของชุมชน นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นยังเปรียบเสมือนสถาบันฝึกอบรมให้ประชาชนเข้าใจถึงกระบวนการ และกลไกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยหากประชาชนไม่เห็นความสำคัญในการปกครองท้องถิ่นแล้ว การพัฒนาประเทศอาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นได้รับการตอบรับอย่างรวดเร็ว ซึ่งท้องถิ่นจะมีอิสระมากยิ่งขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย (โกวิทย์ พวงงาม, 2550, น. 89)

ในปัจจุบันการมีจิตสำนึกด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล โพธิ์ชัยยังอยู่ในระดับที่ต่ำสังเกตได้จากการจัดประชุมประชาคมประจำเดือนในแต่ละเดือน ซึ่งเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านได้นำเสนอปัญหา หรือข้อมูล ในทุก ๆ ด้านของหมู่บ้านในช่วงเดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2561 การเข้าร่วมประชุมของประชากรในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัยยังมีจำนวนเฉลี่ย / ครั้ง แค่ 300 - 400 คน เมื่อเทียบสัดส่วนของประชากรในหมู่บ้านที่มีทั้งหมด 6,810 คนจำนวนผู้ที่มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมประชาคมประจำเดือน มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านเกิดประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรและ

รับจ้าง ซึ่งมีฐานะปานกลางถึงยากจนเวลาส่วนใหญ่ในหนึ่งวันของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัยทุ่มเทไปกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ จนไม่ได้สนใจในเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่นสนใจเพียงแต่เรื่องปากเรื่องท้องของตนเอง และครอบครัว และสาเหตุอีกประการ คือ โครงการบางโครงการที่ได้รับงบประมาณจากภาครัฐได้มีการดำเนินการทำไปแล้วขาดความต่อเนื่องในการทำโครงการอีกประการคือ ประชาชนไม่มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความสำคัญในการพัฒนาและที่สำคัญในอดีตที่ผ่านมาผู้นำหมู่บ้านก็ไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยซึ่งมีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย มีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านต่าง ๆ เพราะหากสามารถสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย ได้ นั่น ก็จะมีการพัฒนาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย ที่ดีขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก

1.3.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

1.4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปและอยู่ในรายชื่อตามทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5,502 คน

1.4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปและอยู่ในรายชื่อตามทะเบียนบ้านในตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 373 คน โดยการใช้สูตรการคำนวณของ (Yamane, 1973, p. 727)

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ตามแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม 4 ประการของ Cohen and Uphoff (1980) สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.4.2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

1.4.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในช่วงเดือนสิงหาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2561

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

“ประชาชน” หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกันและมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำอันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ ร่วมกัน หรือประกอบกิจการซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในที่นี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชน เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

“การพัฒนา” หมายถึง ทำให้ก้าวหน้า ทำให้มั่นคง ทำให้ดีขึ้น ทำให้ยั่งยืนในที่นี้ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้ชุมชนมีความมั่นคง แข็งแรง มีความเจริญก้าวหน้าบนฐานทรัพยากร ที่ชุมชน มีอยู่ เป็นอยู่ เพื่อความสุขความเจริญอย่างยั่งยืนของประชาชนในชุมชน

“การมีส่วนร่วม” หมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งที่มีส่วนได้และส่วนเสียในชุมชนของพื้นที่นั้น ๆ ได้เข้ามามีบทบาทหน้าที่ร่วมกันกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การร่วมศึกษาสภาพปัญหาที่ประสบอยู่ร่วมคิดวิเคราะห์ หาสาเหตุ และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้ชุมชน และสังคมได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ของแต่ละพื้นที่

“การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน” หมายถึง การเปิดโอกาสในประชาชนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอ พนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ในลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

“มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ” หมายถึง การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ การประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และพิจารณาโครงการ การกำหนดการใช้ทรัพยากร การเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อหาทางแก้ไข การแสดงความคิดเห็นคัดค้าน หรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล รวมถึงร่วมวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและนำเสนอปัญหา การกำหนดขั้นตอนในโครงการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

“มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน” หมายถึง การที่ประชาชนได้ร่วมกันออกแรงในการทำกิจกรรมร่วมสนับสนุนทรัพยากรเงินทอง หรือมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลเพื่อเชิญชวนคนในชุมชน การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี การคัดเลือกคณะกรรมการในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

“มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์” หมายถึง การที่ได้รับผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ จากการพัฒนาชุมชน มีความยินดี และภาคภูมิใจเมื่อโครงการเกิดประโยชน์ต่อตนเอง และชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น โครงการก่อสร้างถนน โครงการกลุ่มสัมมาชีพ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อช่วยพัฒนาประสิทธิภาพของสมาชิกในหมู่บ้าน / ชุมชน ให้เพิ่มขึ้นด้วย เช่น โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) โครงการส่งเสริมอาชีพกลุ่มสตรี เป็นต้น

“มีส่วนร่วมในการประเมินผล” หมายถึง การมีส่วนเข้าไปสังเกตการณ์การติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ การเสวนา และแสดงความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ รวมถึงการขอความร่วมมือจากองค์กรอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

สามารถนำข้อเสนอเทศไปเป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. บริบททั่วไปพื้นที่วิจัย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วมไว้มีทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันตามทัศนคติของแต่ละท่าน และภูมิหลังทางวิชาการที่ได้ศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย พัชรี สิโรต (2546, น. 2) ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการ ซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียมีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็น เพื่อแสวงหา ทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547, น. 4) ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้าร่วม ด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของ โครงการ

ประชุม สุวดีดี (2551, น. 6) กล่าวถึงเงื่อนไขฐานของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาค พื้นฐานของประชาชน คือ 1) ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้อง มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการค้นหา ความต้องการวางแผนจัดการบริการองค์กร และการใช้ทรัพยากรในที่สุด 2) ประชาชนจะต้องมีความพร้อม

ที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจวัฒนธรรมและกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม

มณฑล จันทรแจ่มใส (2551, น. 8) กล่าวการมีส่วนร่วม ว่าการมีส่วนร่วมจะต้องมีขึ้นโดยตลอดตั้งแต่ขั้นการร่วมวางแผน โครงการการเสียดุลกำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรใดที่มีอยู่

จากความหมาย ของการมีส่วนร่วมดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งที่มีส่วนได้และส่วนเสียในชุมชนของพื้นที่นั้น ๆ ได้เข้ามามีบทบาทหน้าที่ร่วมกันกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การร่วมศึกษาสภาพปัญหาที่ประสบอยู่ร่วมคิดวิเคราะห์หาสาเหตุและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันร่วมปฏิบัติงานร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้ชุมชน และสังคมได้มีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ของแต่ละพื้นที่

2.1.2 ประเภทของการมีส่วนร่วม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, น. 426 - 626) ได้กล่าวถึง การแบ่งประเภทของการมีส่วนร่วม ซึ่งอาจกระทำได้หลายมิติด้วยกัน เช่น มิติช่องทางของการมีส่วนร่วมมิติความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมิติ ด้านกิจกรรม เป็นต้น ดังนี้

1. การแบ่งประเภทของการมีส่วนร่วม โดยใช้มิติช่องทางของการมีส่วนร่วมในมิตินี้ การมีส่วนร่วมอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย

1.1 การมีส่วนร่วมโดยผ่านช่องทางขนบธรรมเนียมประเพณี หรือแบบดั้งเดิม การมีส่วนร่วมประเภทนี้ กระทำได้โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ และผู้ตามเป็นเครือข่าย หรือสนิทสนมคุ้นเคยกันมาก่อน

1.2 การมีส่วนร่วมโดยผ่านช่องทางกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างผู้แทนราษฎร และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1.3 การมีส่วนร่วมโดยผ่านช่องทางขององค์กร เช่น การมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิก สมาคม หรือสหภาพแรงงาน เป็นต้น

2. การแบ่งประเภทการมีส่วนร่วม โดยอาศัยมิติความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมิตินี้ พิจารณาจากผลงานของ อัลมอนต์ และ โคลแมน การมีส่วนร่วมจะสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมโดยอาศัยเทือกเถาเหล่ากอ และเชื้อสกุล ซึ่งเน้นที่นามสกุลเป็นหลักมิได้เน้นผลงาน

2.2 การมีส่วนร่วมแบบเลือกที่รักมักที่ชัง การมีส่วนร่วมประเภทนี้ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมจะได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน โดยไม่เท่าเทียมกัน หรือเสมอภาคกัน

2.3 การมีส่วนร่วมแบบสากล การมีส่วนร่วมประเภทนี้ทุกคนจะมีสิทธิเท่าเทียมกัน และได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมเสมอภาคกัน

3. การแบ่งประเภทการมีส่วนร่วม โดยอาศัยมิติเชิงระดับ การแบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมแบบนี้ เป็นไปตามทักษะของ ไบรอัน และไวท์ ซึ่งแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในแนวราบเป็นการมีส่วนร่วม ที่มักไม่มีผลจริงจังอะไรนัก ทั้งนี้เพราะผู้ที่เข้าร่วมมักจะไม่มีความเสี่ยงอย่างแท้จริง หรือมิได้อยู่ในวงของศูนย์กลางอำนาจ เช่น การออกเสียง การวิ่งเต้น เป็นต้น

3.2 การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง การมีส่วนร่วมประเภทนี้เกิดขึ้นจากการที่ผู้ตาม หรือผู้น้อยเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้นำ หรือผู้ใหญ่ เนื่องจากการมีผลประโยชน์ร่วมกัน และทั้งสองฝ่ายจะต้องพึ่งพาอาศัยกันตรงราบเท่าที่ผลประโยชน์ร่วมกันนั้นยังมีอยู่

3.3 การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการบริหาร เป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบคาบเกี่ยว หรือแบบผสมผสานระหว่างการมีส่วนร่วมแบบแนวราบ และแนวตั้ง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมที่ผู้ตามพยายามจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้นำ หรือมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหาร

4. การแบ่งประเภทของการมีส่วนร่วม โดยอาศัยมิติเชิงกลยุทธ์ สามารถแบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมโดยอาศัยกลยุทธ์การศึกษาการรักษา การมีส่วนร่วมประเภทนี้ในทางหนึ่ง อาจจะไม่เรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมเลย ทั้งนี้เพราะผู้นำมักมองว่าผู้ตามที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้น เป็นบุคคลที่โง่เขลา หรือไม่เช่นนั้นก็เป็นบุคคลที่ขาดสมรรถภาพ ด้วยเหตุนี้ผู้นำจึงมักหลอกให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วม

4.2 การมีส่วนร่วม โดยอาศัยกลยุทธ์การเปลี่ยนพฤติกรรม การมีส่วนร่วมประเภทนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ามีส่วนร่วมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใหม่หลังจากที่ได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ผู้นำยอมให้ผู้ตามได้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อที่จะให้กลุ่มเป็นผู้ล้างสมองผู้เข้าร่วมเหล่านั้น

4.3 การมีส่วนร่วมโดยอาศัยกลยุทธ์ของการเพิ่มเติมจำนวนปฏิบัติงานในกรณีนี้ ผู้นำ หรือองค์กรมักมีการขาดกำลังคน จึงยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้มีผู้ปฏิบัติงานแทน บุคลากรที่ขาดอยู่ การยอมให้มีส่วนร่วมในแง่นี้ จึงเท่ากับว่าผู้นำ หรือองค์กรกำลังใช้ผู้ตามเป็นเครื่องช่วย ในการปฏิบัติงานนั่นเอง

4.4 การมีส่วนร่วมโดยอาศัยกลยุทธ์การดึงผู้คนเข้าเพื่อนเข้ามาเป็นพรรคพวก ซึ่งในกรณีนี้ผู้นำจะพยายามให้ผู้ตามที่หัวคือได้กลายมาเป็นพรรคพวกของตนเอง

4.5 การมีส่วนร่วม โดยกลยุทธ์อำนาจชุมชน โดยในกรณีนี้ผู้นำจะพยายามดึงเอา ผู้ที่มีอิทธิพล หรือจำนวนคนที่คิดว่าจะอยู่ฝ่ายตนให้มาเป็นพรรคพวกให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2.1.3 หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547, น. 14 - 15) ให้ความหมาย หลักการพื้นฐานสำคัญของการมีส่วนร่วม 10 ประการ คือ

1. เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
2. เชื่อว่ามนุษย์ไม่ได้ชั่วมาตั้งแต่เกิด
3. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
4. เชื่อว่าชาวชุมชนต่าง ๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ
ตนระดับหนึ่ง
5. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ถ้าได้รับ
โอกาสที่จะร่วมคิดร่วมเข้าใจ และร่วมจัดการ
6. การมีส่วนร่วมยังมีเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสม ต่อไปนี้
  - 6.1 ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้สึกว่าเขาได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง
  - 6.2 ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีอิสรภาพ ได้รับความเสมอภาค และได้รับความจริงใจ
ให้เข้ามีส่วนร่วม
  - 6.3 ผู้ที่จะเข้าร่วมด้วยจะต้องมีความสามารถพอที่จะมีส่วนร่วมด้วยได้
  - 6.4 มีการสื่อสาร 2 ทาง เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องและสมบูรณ์
  - 6.5 ประชาชนมีส่วนรับทราบ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้น
จะทำให้ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการมากยิ่งขึ้น
  - 6.6 ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้น ๆ และ
เต็มใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย
  - 6.7 การมีส่วนร่วมนั้น ต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าผลตอบแทน
ที่เขาประเมินว่าจะได้รับ

6.8 เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงาน หรือทางสังคมให้น้อยลง

6.9 มีกลวิธีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโครงการ และผู้มีส่วนได้เสียเป็นอย่างดี

6.10 เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่ไม่น้อย และชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้าง ดังนั้น การจะให้มีส่วนร่วมจะเอาใจเราฝ่ายเดียวไม่ได้

7. อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ เช่น

7.1 รูปแบบโดยตรง คือ มีส่วนร่วมโดยตัวบุคคลแต่ละคน

7.2 ประชาชนก่อตั้งองค์กรขึ้นมามีส่วนร่วม

7.3 มีตัวแทนมามีส่วนร่วมโดยอ้อม ซึ่งยอมขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่

8. ไม่มีสิ่งใดได้มาฟรี ต้องแลกเปลี่ยนกันมีเสียไปบ้าง เพื่อจะได้มา

9. การมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงใจของผู้อื่นให้มาก มิใช่เอาแต่ใจเราฝ่ายเดียว

2.1.4 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546, น. 208 - 209) ได้สรุป ลักษณะของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็น

1. การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม คือ การเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการติดตามและประเมินผล

2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ซึ่งมีลักษณะการมีส่วนนี้แสดงออกถึงระดับการมีส่วนร่วม จึงมีการโต้แย้งว่าการมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการพัฒนาความสามารถของประชาชนเป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเพียงบางส่วน เพราะในหลายกรณีประชาชนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจทางออกที่ควรเป็น คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ประชาชน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547, น. 14 - 15) กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมว่ามีประเด็นสำคัญ 10 ประการ คือ

1. ระยะเวลา และสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ หรือหากคณะผู้บริหารเห็นว่าเหมาะสมก็ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่แต่ละคนเกี่ยวข้องด้วยจริง ๆ เท่านั้นก็ได้

2. การมีส่วนร่วมนั้น มีมิติทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ กล่าวคือ ทางด้านปริมาณนั้น ถ้ามีคนมามีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก จากนั้นทำให้องค์กรทางสังคม ก่อตัวขึ้นส่วนทางด้านคุณภาพ ควรให้มีส่วนร่วม มีมิติที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างบุคคล หรือความเป็นนาย - บ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาพกัน จึงจะถือว่ามีความคุณภาพดี

3. การที่จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง หรือจะให้เป็นแนวทาง คือ ให้เพียงบุคคลต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องก็คิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้ว หรือจะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้ดี โดยตอบให้ได้ว่าหลังจากการมีส่วนร่วมแล้วมีอะไรดีขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นบ้าง อันเป็นการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นวิธีการ หรือกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้งานเกิดความสำเร็จดียิ่งขึ้น

4. การมีส่วนร่วมนี้ ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอ หรือตลอดเวลาก็ได้ เช่น เวลาเกิดภัยพิบัติคนก็มาช่วยกัน เมื่อหมดภัยแล้วก็แยกกันกลับไป เช่นเดิม

5. การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคม และทางการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้ คือ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วยจะเป็นเสมือนการให้การศึกษาแก่สังคมไปในขณะเดียวกันแต่หลายโอกาสต้องเกิดความพร้อมในแต่ละเรื่อง ต้องใช้เวลารอคอยบ้างเช่นกัน

6. สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริง มิใช่เกิดขึ้นจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นเอง การมีส่วนร่วมมักต้องใช้ความพยายามให้เกิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวความคิดประชาสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะเคารพความหลากหลายทางความคิด เพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้น และเกิดความรอบคอบขึ้น จนเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

7. มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เพื่อวางแผนดำเนินการให้เหมาะสมว่าจะทำให้บุคคลใด กลุ่มใด เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใด และโดยวิธีใด ฯลฯ โดยคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมนี้ ควรมีตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอควร และให้มีความหลากหลายมากพอ

8. การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหา โดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รู้สภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหาทำให้มองเห็นปัญหาแล้วจะนำความมุ่งมั่นที่จะคิดหาทางแก้ไขด้วยกัน และร่วมกันแก้ปัญหานั้น ๆ ได้จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ปัญหากันเองต่อไปได้

9. คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่ มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคน คล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่ง ๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกัน มีค่านิยมร่วมกัน

10. ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปณารมณัขึ้นประกอบไปบ้าง จะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ดี

Cohen and Uphoff (1981) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

- ได้แก่
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision - Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน
    - 1.1 การตัดสินใจตั้งแต่ระยะเริ่ม
    - 1.2 การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม
    - 1.3 การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
  2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโครงการให้มีการสนับสนุน ด้านทรัพยากรการเข้าร่วมบริหารการร่วมมือ ทั้งการเข้าร่วมแรงร่วมใจ
  3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ทางด้านวัตถุ ประโยชน์ทางด้านสังคม หรือประโยชน์ส่วนบุคคล
  4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม ต่อไป

2.1.5 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

พิชญวัตร วรรณะกุล (2528, น. 21) กล่าวถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. ร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา
3. ร่วมในการเลือกวิธีการวางแผนและแก้ไขปัญหา
4. ร่วมในการดำเนินงานตามแผน
5. ร่วมในการประชุมประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค ปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ

วิศิษฐ์ ทองสมบูรณ์ (2535, น. 21) กล่าวถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุ
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติตาม โครงการพัฒนา
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อกระบวนการพัฒนา
4. การติดตามประเมินผลในการแก้ไขปัญหา

อคิน รพีพัฒน์ (2539, น. 49) กล่าวถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. ร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา

3. ร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมพัฒนาตามแผน
4. ร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา
5. ร่วมในการประเมินผลวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547, น. 17 - 18) กล่าวถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลของตน / ครอบครัว / ชุมชน
2. การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการที่ตนจะมีส่วนได้ส่วนเสีย
4. การมีส่วนร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ ไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านอื่น ๆ

2.1.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

วิศิษฐ์ ทองสมบูรณ์ (2535, น. 28) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนา และป้องกันตนเอง (อพป.) ในการพัฒนาหมู่บ้านตามระเบียบ (กชช.) : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการกลางหมู่บ้าน (อพป.) ในการพัฒนาหมู่บ้านตามระบบ (กชช.) มี 6 ปัจจัย ได้แก่ การได้รับข่าวสารการติดต่อกับชุมชนภายนอกการติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเป็นผู้นำกลุ่มทางสังคมความพึงพอใจในโครงการ (อพป.) และการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่

มนตรี เทอดศรีระกุล (2543, น. 39 - 40) ได้จำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. อายุ และเพศ ปัจจัยนี้เป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะส่วนตัวของบุคคล ซึ่งอาจมีปัญหาอยู่บ้างในการกำหนดอายุของคนกลุ่มต่าง ๆ กล่าวคือ จะกำหนดอายุตามปีปฏิทินหรือตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ผลการศึกษาที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านนี้หลายชิ้น พบว่า โครงการปรับปรุงพื้นที่เลี้ยงสัตว์ต้องใช้คนทำงานระดับอายุปานกลาง ส่วนในเรื่องเพศพบว่า เพศหญิง มีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนามากกว่า

2. ฐานะครอบครัว เป็นปัจจัยในเชิงโครงสร้างทางสังคมเหตุที่ฐานะของครอบครัวนับเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการมีส่วนร่วมนั้น เป็นเพราะการเข้ามีส่วนร่วมมิได้เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยมิต้องแลกกับสิ่งใดอย่างน้อยที่ก็เป็นการเสียโอกาสในการกระทำสิ่งอื่น เมื่อพิจารณาในทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้น โดยทั่วไปแล้วครอบครัวที่มีฐานะในเชิงรายได้และในสังคมสูงมักจะมีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำกว่าและหัวหน้าครอบครัวจะมีอำนาจในการกำหนด

หรือการตัดสินใจมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ของครอบครัว การศึกษาหลายชั้น จึงมุ่งทำการศึกษาที่หัวหน้าครอบครัวเป็นหลัก

3. การศึกษาเป็นปัจจัยเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ทางด้านเทคนิค หรือบางครั้งก็เกี่ยวข้องกับความสามารถของคนในการเข้าถึงกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ เช่น การอ่านออกเขียนได้ของคนในชุมชนนั้น จะวัดจากจำนวนปีที่เข้าศึกษาต่อในระบบโรงเรียน และโดยทั่วไปการพิจารณาตัวแปรด้านการศึกษานี้ คนไม่รู้หนังสือที่มีอายุน้อยย่อมได้รับความช่วยเหลือมากกว่าคนไม่รู้หนังสือในวัยเกษียณการทำงานเป็นต้น

4. การแบ่งแยกทางสังคม เชื้อชาติ ศาสนา ชุมชน และถิ่นกำเนิด ปัจจัยด้านนี้มีความซับซ้อนมากในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของบุคคล ในทางปฏิบัตินักพฤติกรรมศาสตร์จึงมักศึกษาเฉพาะบริเวณที่ประชากร ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษามีความแบ่งแยกในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวที่เห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม ปัจจัยบางตัว เช่น ความแตกต่างทางสังคม และความแตกต่างทางวัฒนธรรม ก็ยากที่จะจำแนกได้อย่างชัดเจนว่าสิ่งใดที่มีความสำคัญมากกว่ากัน นอกจากนี้แล้ว ปัจจัยทางด้านนี้ ยังพบว่า จะมีความสัมพันธ์ต่อการแตกต่างของระดับการศึกษา และรายได้ของบุคคลด้วย

5. อาชีพ การกำหนดลักษณะอาชีพ จะช่วยให้เกิดความสะดวกต่อการระบุกลุ่มประชากรเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนา โดยทั่วแล้วมักจะแบ่งอาชีพออกเป็นอาชีพในภาคเกษตรกรรม และอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม

6. ระดับ และแหล่งรายได้ การพิจารณาศึกษาก็มีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ยากจนในชนบทนั้น โดยทั่วไปมักจะวิเคราะห์ระดับของรายได้ และแหล่งที่มาของรายได้ของผู้เข้ามามีส่วนร่วม ข้อมูลเรื่องรายได้ และแหล่งที่มาในบางครั้งจะไม่มี ความต่อเนื่อง และอาจจะมีการปกปิด เนื่องจากเกรงจะต้องเสียภาษีมากขึ้น

7. ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่น

8. การถือครองที่ดินและสภาพการได้รับการว่าจ้าง

อากรณั วัชระ (2546, น. 28) อธิบายถึง ปัจจัยทางวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลต่าง ๆ คือ

1. อายุ
2. เพศ
3. สถานภาพทางสังคม
4. อาชีพ
5. การศึกษา
6. ถิ่นที่อยู่

7. ระยะเวลา

8. ปัจจัยอื่น ๆ เช่น การอาศัยในเมือง หรือในชนเมือง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และลักษณะครอบครัว ค่านิยม และทัศนคติ

จากแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถสรุปได้ว่า มีทั้งที่เป็นคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ, เพศ, ระดับการศึกษา, ประสบการณ์ในการทำงานรายได้, ทัศนคติความเชื่อค่านิยม และนอกจากนี้ปัจจัยภายนอก เช่น เศรษฐกิจสังคมก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเช่นกัน

2.1.7 การสร้างการมีส่วนร่วม

นิรุธ ประสิทธิ์เมตต์ (2540, น. 8) กล่าวถึง การสร้างการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1. การจูงใจซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะให้บังเกิดกิจกรรมการปรับปรุงคุณภาพของหน่วยงาน หรือองค์กร โดยการจูงใจที่ดีนั้นย่อมก่อให้เกิดทัศนคติด้านบวกของพนักงานต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น อันเป็นการช่วยลดแรงต้านทานการเปลี่ยนแปลงได้อีกทางหนึ่ง การจูงใจ จึงเป็นสิ่งที่มิขาดขาดในการกระตุ้นให้บุคลากรขององค์กรดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยกลยุทธ์ที่สำคัญของการจูงใจ คือ การใช้คุณภาพของสินค้า หรือผลิตภัณฑ์มาเป็นเรื่องสำคัญ ควบคู่กับการณรงค์ และการประกาศความสำเร็จตามแผนที่วางไว้ให้พนักงานทราบ
2. การมอบหมายงาน เป็นการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันของพนักงาน โดยการมอบหมายงาน ควรมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้พนักงาน หรือบุคลากรในองค์กรสามารถสะท้อนทัศนะความเห็นได้อย่างเปิดเผย และเป็นไปภายใต้กระบวนการกลุ่มที่มีการจัดการที่ดี
3. การสร้างทีมงาน หรือการดำเนินกิจกรรมในลักษณะของทีมงาน
4. การฝึกอบรม เพื่อให้พนักงาน หรือบุคลากรในองค์กรมีความเข้าใจ รวมทั้งมีแนวทางปฏิบัติที่เด่นชัดในการทำงาน
5. การประเมินผลการทำงาน เพื่อทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน รวมถึงการวางแผนรับมือสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์อันอาจเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม
6. การประกาศความดี หรือการแสดงความขอบคุณ รวมทั้งการมอบรางวัลให้กับพนักงานที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ และแข็งขัน เป็นต้น

2.1.8 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

นิรุธ ประสิทธิ์เมตต์ (2540, น. 9) กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาช่วยก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุด เนื่องจากเกิดจากการเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหา และสร้างความเจริญให้กับชุมชน หรือหมู่บ้านของตนเอง

2. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจและกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตน
3. เป็นช่องทางสะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้ถูกต้อง และตรงประเด็น
4. เป็นการสร้างฉันทามติร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นการสร้างข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม
5. เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมย่อมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นเสมือนเวที ในการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก
6. เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่น และความรับผิดชอบต่อสังคม ให้เกิดในพฤติกรรมของประชาชนในชุมชน
7. ประชาชนเกิดความรู้สึกรักเป็นเจ้าของผลงาน อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาที่จัดขึ้นในชุมชน และจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการดูแลบำรุงรักษา

2.1.9 วิธีการมีส่วนร่วม

นิรุช ประสิทธิเมตต์ (2540, น. 9) กล่าวถึง วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1. การประชุมเป็นการร่วมถกเถียงปัญหา หรือเนื้อหาสาระของการวางแผนพัฒนา หรือจัดทำแผนโดยตรง
2. การถกเถียงเป็นการแสดงความคิดเห็น ได้เถียงตามวิธีประชาธิปไตย เพื่อให้ทราบถึงผลดีผลเสียในกรณีต่าง ๆ กันไป
3. การให้คำปรึกษา ซึ่งวิธีการนี้ประชาชนต้องเข้าร่วมเป็นการกรรมการในคณะกรรมการบริหาร โครงการ เพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกผลกระทบเข้ามี ส่วนรับรู้ และร่วมตัดสินใจ และการวางแผน
4. การสำรวจวิธีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นในกรณีต่าง ๆ
5. การประสานงาน เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทน
6. การสัมภาษณ์ หรือการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ และประชาชนทั่วไป ผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการสำรวจ และตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนร่วมตัดสินใจ
7. การจัดทำทัศนศึกษาดูงาน ไปยังจุด หรือบริเวณการก่อสร้าง หรือทำโครงการพัฒนา

8. การไต่สวนสาธารณะ เป็นการไต่สวนข้อเท็จจริงจากประชาชน หรือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มในสังคมได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกฎระเบียบ และนโยบายประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญของรัฐบาล ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม
9. การสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากรัฐสู่ประชาชน
10. การเลือกตั้งผู้แทน ประชาชนทำได้ โดยการปรึกษาหารือประสานงานสัมภาษณ์ และร่วมประชุมถกเถียง
11. การออกเสียงประชามติโดยตรง เป็นการตอบคำถามของรัฐบาล โดยประชาชน โดยให้ทุกคนในสังคมออกความคิดเห็น โดยตรงต่อรัฐบาล ในกรณีที่รัฐบาลมีคำถามสำคัญมากและต้องการให้ทุกคนในสังคมเป็นผู้ตัดสินใจแทนรัฐบาล
12. การรายงานผล เป็นการกระทำในขั้นสุดท้ายของกระบวนการวางแผน และจัดทำผลของการตัดสินใจในกระบวนการวางแผน จนถึงขั้นจัดทำแผนและติดตามประเมินผลจะถูกส่งกลับไปยังประชาชนในท้องถิ่น เพื่อการถามซ้ำความแน่ใจของท้องถิ่นอีกครั้งก่อนตัดสินใจทำโครงการหากต้องการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขทันที่

2.1.10 การวัดระดับการมีส่วนร่วม

เรื่องแสง ทองสุขเจริญ (2542, น. 18) ได้เสนอการวัดระดับการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. การกระทำโดยแต่ละบุคคล มิใช่เป็นการกระทำโดยกลุ่ม การแสดงออกของแต่ละบุคคลในกระบวนการการมีส่วนร่วมจะแสดงถึงค่านิยม หรือการรับรู้ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือ กิริยาที่ถือว่าการมีส่วนร่วม คือ กิริยาที่บุคคลแสดงผลของการกระทำนั้น โดยตรง
2. ความถี่ของการกระทำ ซึ่งแสดงออกโดยการมีส่วนร่วมกระทำที่บ่อยครั้ง ระยะเวลาของกิจกรรมที่ยาวนาน หรือมีความผูกพัน และแรงจูงใจในการกระทำ
3. คุณภาพของการเข้าร่วม พิจารณาจากผลและผลกระทบของการกระทำในเบื้องต้น เช่น ความรับผิดชอบ, การตัดสินใจ, การเปิดกว้างยอมรับความสามารถ, ยอมรับความคิดเห็น และมีประสิทธิผล

Cohen and Uphoff. (1981, p. 6) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกของชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ การประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และพิจารณาโครงการ การกำหนดการใช้ทรัพยากร การเสนอปัญหา

ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อหาทางแก้ไข การแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล รวมถึงร่วมวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและนำเสนอปัญหา การกำหนดขั้นตอนในโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง การที่ประชาชนได้ร่วมกันออกแรงในการทำกิจกรรม ร่วมสนับสนุนทรัพยากรเงินทอง หรือมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล เพื่อเชิญชวนคนในชุมชน การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี การคัดเลือกคณะกรรมการในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน

3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ หมายถึง การที่ได้รับผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ จากการพัฒนาชุมชน มีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการเกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น โครงการก่อสร้างถนน โครงการกลุ่มสัมมาชีพ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่าง ๆ

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ หมายถึง การมีส่วนเข้าไปสังเกตการณ์การติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ การเสวนา และแสดงความคิดเห็นการให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ รวมถึงการขอความร่วมมือจากองค์กรอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมนับเป็น สิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้การเข้าไปมีส่วนร่วมของบุคคล หรือกลุ่มคนนั้นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการ ไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ กล่าวคือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ รวมไปถึงร่วมติดตาม และแก้ไขข้อผิดพลาด หรือรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อผลักดันให้กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่งที่จะนำมาใช้เพื่อยกระดับการครองชีพ ป้องกันการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ประชาชนในชนบทกำลังเผชิญอยู่ การพัฒนาชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชนบททั่วประเทศด้วยเหตุที่การพัฒนาชุมชนนั้นครอบคลุมการพัฒนาสังคม ชุมชนและสาธารณูปโภคอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมอาชีพ โดยพยายามช่วยเหลือประชาชนให้ตื่นตัวมาร่วมมือกับรัฐในการพัฒนาประเทศในส่วนที่ประชาชนจะช่วยให้ได้ การพัฒนาจึงถือได้ว่าเป็นกระบวนการการศึกษา (Education Process) ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำคัญยิ่งในการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพื่อผสมผสานร่วมกันพัฒนาประเทศในขั้นสุดยอด

2.2.1 ความหมายของชุมชน

ประเวศ วะสี (2541, น. 13) ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน ในการกระทำซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสารกัน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543, น. 2) ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง สภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ส่งเสริมของเก่า หรือสภาพการณ์ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น

เฉลียว บุรีภักดิ์ (2545, น. 51) ได้ให้ความหมายของคำว่าชุมชน ไว้ดังนี้ ชุมชน หมายถึง พื้นที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของคนและหมายความถึงกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น โดยมีความสนใจ มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และจุดหมายในการที่จะอยู่ในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนจำนวนหนึ่งทางสังคมที่ใช้ชีวิตร่วมกันในบริเวณพื้นที่เดียวกัน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกัน มีการดำเนินชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อนาคาสองคามารวมกันเป็นพัฒนาชุมชน มีความหมาย ดังนี้

1. ความหมายของการพัฒนาชุมชน

ปรีชา กลิ่นรัตน์ (2536, อ้างถึงใน ทวี ทิมขำ, 2528, น. 3 - 9) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชน และควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วย แต่ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจังพอจะกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลง ซึ่งสะท้อนออกมาในลักษณะของความเจริญเติบโต ความก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีระดับของกลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมีการติดต่อสื่อสาร และเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐาน และวัฒนธรรมเดียวกันร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายร่วมกัน

องค์การบริหารวิเทศกิจ (ICA) ของสหรัฐอเมริกาหรือ AID ในปัจจุบันได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้ (ธิตี กิตติวิทิตคุณ, 2540, น. 28) “การพัฒนาชุมชน” เป็นกรรมวิธี (Process) แห่งการกระทำของสังคม ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันจัดวางแผน และลงมือปฏิบัติตามแผนเอง แผนดังกล่าวจะกำหนดว่ากลุ่มของตนเองและแต่ละบุคคลมีความต้องการอะไร และมีปัญหาาร่วมกันอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ได้มาเพื่อสิ่งที่ต้องการและสามารถแก้ปัญหา

เหล่านั้น โดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้นให้ได้มากที่สุด และถ้าจำเป็นอาจจะขอความช่วยเหลือทั้งด้านบริการและวัสดุจากองค์การรัฐบาล และที่มีใช้ของรัฐบาลได้”

ปรียา พรหมจันทร์ (2542, น. 15, อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎาวรางกุล, 2550, น. 21) ได้สรุปความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนในทุกด้าน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง โดยมุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนให้ดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยใช้ทรัพยากรในชุมชนที่มีอยู่ให้มากที่สุด

กรมการพัฒนาชุมชน (2548, น. 10, อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎาวรางกุล, 2550, น. 19) ได้สรุปความหมาย การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาความคิด ความสามารถของประชาชนให้เกิดความเชื่อมั่น ช่วยเหลือตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือของราษฎร และภาครัฐ

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยความร่วมมือกำลังของคนในชุมชนเองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชนนั้น ๆ ให้เจริญยิ่งขึ้น และผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตชีวาชาติ และเพื่อให้ราษฎรสามารถอุทิศตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติอย่างเต็มที่

2.2.2 ลักษณะสำคัญของการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชุมชน

ลักษณะสำคัญของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

2.2.2.1 เป็นงานที่ประชาชนมีความคิดริเริ่มเอง หรือบุคคลภายนอก เช่น ข้าราชการของรัฐบาลกระตุ้นช่วยเหลือให้ประชาชนมีความคิดริเริ่ม

2.2.2.2 เป็นงานที่ยึดหลักการช่วยตนเองพยายามที่จะใช้ความรู้ความสามารถตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองในชุมชนจะเป็นหมู่บ้านที่ดี ตำบลที่ดี ให้มีความสะดวกสบาย กินดีอยู่ดีมีความสุข เช่นเดียวกับชุมชนที่เจริญแล้วทั้งหลาย หากจะมีการช่วยจากภายนอกก็เป็นการช่วยเหลือเพียงเพื่อให้ประชาชนสามารถที่จะช่วยตนเองได้ การช่วยเหลือตนเองนี้รวมถึงการวางแผน การลงมือกระทำการเพื่อแก้ปัญหาความต้องการของตนและชุมชน

2.2.2.3 เป็นงานตนที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น โดยใช้การพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางวัตถุนำไปสู่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิต ซึ่งเมื่อคนมีคุณภาพเป็นคนเฉลียวฉลาดแล้วจะทำให้การพัฒนาอย่างอื่น เช่น วัตถุก็ย่อมจะเกิดตามมาซึ่งส่งผลให้ความเจริญเหล่านั้นมีความยั่งยืน

2.2.2.4 เป็นงานที่ใช้วิชาการให้การศึกษา และจัดระเบียบชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ สามารถพัฒนาคน กล่าวคือ จะต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ให้ทราบชีวิตจิตใจ สภาพชุมชนสิ่งแวดล้อม องค์การสถาบัน ปัญหาและอุปสรรค ความต้องการตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนนั้น ๆ แล้วดำเนินการแก้ปัญหาอุปสรรค สนองต่อความต้องการโดยวิธีให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา หรือสนองความต้องการของประชาชนตลอดจนวิธีการจัดระเบียบชุมชนและการทำงานเป็นกลุ่ม ลักษณะสำคัญของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนต้องมีลักษณะที่สำคัญ 7 ประการด้วยกัน คือ

1) การพัฒนาชุมชน คือ การทำให้คนที่อยู่ในชุมชนนั้นมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนเข้ามาตัดสินใจดำเนินการพัฒนาด้วยตนเองบนพื้นฐานของความสมัครใจ และมีความรับผิดชอบที่จะช่วยตนเอง

2) การพัฒนาชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม หรือลักษณะทางกายภาพตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนให้ดีขึ้น

3) การดำเนินงานต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนโดยทั้งนี้หมายถึง กิจกรรมที่จะนำไปสู่การมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติจะต้องเป็นกิจกรรมที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่แล้ว และเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนพยายามกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึกถึงความจำเป็นนั้นด้วย

4) การพัฒนาชุมชนต้องใช้หลักการช่วย เร่งรื้อ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มตลอดจนการดำเนินงาน กิจกรรม โครงการพัฒนาโดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการพัฒนาชุมชน

5) รัฐบาล หรือหน่วยงานอื่นที่จะให้ความช่วยเหลือจะต้องพิจารณาให้ความช่วยเหลือเฉพาะสิ่งที่เกินความสามารถที่ชุมชน หรือประชาชนจัดหาได้เอง เช่น ความรู้ทางวิชาการวัสดุอุปกรณ์ และเงินเท่าที่จำเป็น

6) การพัฒนาชุมชนจะต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำหน้าที่ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีความคิดริเริ่มในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

7) จะต้องมีความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกสาขา เพราะปัญหาของชุมชนอยู่นอกเหนือความสามารถของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การพัฒนาชุมชนเป็นการมุ่งพัฒนาในทุก ๆ ด้านไม่ใช่การพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

2.2.3 หลักการพัฒนาชุมชน

หลักการพัฒนาชุมชนมีหลักการ ดังต่อไปนี้ หลักการพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องของการปฏิบัติ คือ คน และชุมชนต้องมีการพัฒนาเพื่อมีความสันติสุข และสันติภาพ การพัฒนาคุณภาพของประชาชนนั้น จะต้องริเริ่มจากภาวะความเป็นอยู่ของชุมชน โดยให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นการเข้าใจและระลึกร่วมว่างานใด ๆ ในชุมชนนั้นเป็นงาน และกิจกรรมของเขากิจการกระทำกิจกรรมใด ๆ ให้เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ในชุมชนทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังนิสัยส่งเสริมให้คนได้รู้จักคิดตัดสินใจวางแผน และดำเนินการด้วยตนเองเสมอเป็นการพัฒนาทางสมองของคน นอกจากนี้ในการพัฒนาควรมีหลักการเหล่านี้ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัฒนาให้มากยิ่งขึ้น คือ หลักการช่วยตนเอง (Self Help) เป็นหลักการที่ใกล้เคียงกับหลักการพึ่งตนเอง (Self Reliance) เพราะจะทำให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ก็จะต้องมีปัจจัย 5 ตัวด้วยกัน เรียกว่า TERMS (Technology, Economic, Resource, Mental and Socio Cultural) จะต้องพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี คือ มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น (T) ต้องมีอาชีพและรายได้พออยู่พอกิน (E) มีทรัพยากรธรรมชาติ (R) เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ พอได้พึ่งพาอาศัยมีจิตใจที่เข้มแข็งและแน่วแน่ว่าจะพึ่งพาตนเองได้รวมทั้งรู้จักในผลของความพยายาม (M) และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (S) คือ การมีคนจำนวนหนึ่งที่สมัครสมานสามัคคีมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีค่านิยมอุดมการณ์ที่ส่งเสริมการพึ่งตนเองก็จะทำให้คนหรือชุมชนพึ่งตนเองได้สนับสนุนให้ประชาชนช่วยเหลือตนเอง การช่วยเหลือจากภายนอกให้อยู่ในขอบเขตที่จะเป็นการช่วยให้เขาได้ช่วยตนเองได้เท่านั้น ไม่ควรช่วยทุกสิ่งทุกอย่าง และเพื่อที่จะให้เขาช่วยตนเองได้ ซึ่งควรจะเริ่มจากสภาวะการณ์ที่เป็นอยู่ของประชาชน โดยเริ่มจากสิ่งเล็กน้อยและจากสิ่งง่ายไปหาสิ่งยาก ไม่ควรริบเร่งทำโครงการดำเนินงานแต่ค่อยทำค่อยไป เพื่อให้โอกาสประชาชนได้เรียนรู้จากการทำงานนั้น ๆ โดยพยายามใช้ทรัพยากรในชุมชนให้มากที่สุด (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2541, น. 31 - 32)

1) หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม คือ หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่างให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อให้เขาเป็นผู้ตัดสินใจทางงานลงมือทำงานตามที่เขาได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการทำให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของประชาชนทำให้ประชาชนได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง และจะต้องไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะจะต้องมาจากทุกชนชั้นของชุมชน ตั้งแต่คนร่ำรวยที่สุดจนถึงคนยากจนที่สุดของชุมชนจะเลือกที่รักมักที่ชังไม่ได้

2) หลักการประชาธิปไตยในการดำเนินงาน ทุกคนจะต้องมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกันไม่มีใครใหญ่กว่ากันด้วยศตวรรษาคคี ยากดีมีเงิน หรือระดับการศึกษา โดยถือว่าเป็นคนหนึ่งที่มิสิทธิในการลงคะแนนเสียง หรือการออกเสียงตามหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

3) หลักการใช้ประโยชน์จากผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นเป็นบุคคลในชุมชนที่มีผู้เคารพนับถือไว้วางใจมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจของประชาชนในชุมชน ผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นผู้ช่วยเผยแพร่ให้เกิดความนิยม จูงใจประชาชนให้มาร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพและบางครั้งยังช่วยเป็นวิทยากรให้ได้อีกด้วย

4) หลักความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมจะมีขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นของตนเองซึ่งเหมือนคล้ายคลึง หรือต่างไปจากชุมชนอื่นผู้มีหน้าที่พัฒนาจำต้องทราบรายละเอียดและยึดถืออย่างน้อย ขั้นแรก ๆ ในการเข้าสู่ชุมชนต้องวางโครงการการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความเชื่อก่อนต่อมาภายหลังเห็นว่าสิ่งใดควรปรับปรุงแก้ไข จึงค่อยทำไปทีละเล็กทีละน้อย โดยให้ประชาชนได้รับความกระทบกระเทือนน้อยที่สุด หรือไม่รู้สึกละเลยและทั้งนี้ เพราะเห็นดีเห็นงามในการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย

5) หลักการประเมินผล การประเมินผลเป็นหลักการที่ดีของทุกโครงการ การที่ได้มีการประเมินผลงานภายหลังที่ได้ดำเนินการไปแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่ง เป็นการตรวจสอบว่าโครงการนั้นได้ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไรจะได้หาทางแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้น และจะได้วิธีการที่ดีกว่ามาดำเนินงานต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2.2.4 เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

ทวี ทิมขำ (2528, น. 5) ได้กล่าวถึง เป้าหมาย และทิศทางของการพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้

1. เร่งการผลิต และเพิ่มรายได้ต่อครอบครัวในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม เป็นการสร้างความเสมอภาคในเรื่องการกระจายรายได้

2. ปรับปรุงส่งเสริมการสร้างงานในชนบท เพื่อที่จะได้มีการใช้แรงงานได้เต็มที่ แก้ไขปัญหาคนว่างงาน

3. ปรับปรุงส่งเสริมด้านอนามัย และสาธารณสุข

4. ส่งเสริมการศึกษา และอบรมเยาวชน

5. ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน หมู่บ้าน

6. ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

7. การควบคุมทรัพยากรธรรมชาติ การจัดสรรให้เป็นระเบียบด้วยความยุติธรรมที่สุด

8. การสร้างโอกาสให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือในเรื่องของอำนาจต่อรอง ลินเชื้อ ชลประทาน ตลอดจนทั้งเทคโนโลยี และบริการต่าง ๆ ที่รัฐพึงให้ประชาชนทุกด้าน

สนชยา พลศรี (2545, น. 44) การพัฒนาชุมชนมีแนวคิดที่สำคัญ คือ

1. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการเปิดโอกาสในการได้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบของชุมชน
3. การช่วยเหลือตัวเอง ของชุมชนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชน และชุมชน
4. การใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการรักษาประโยชน์ของทรัพยากรภายในชุมชน
5. การริเริ่มของประชาชนในชุมชนเป็นการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
6. ขีดความสามารถของชุมชน และรัฐต้องมีการสนับสนุน ซึ่งกันในส่วนที่สอดคล้องการพัฒนา จึงจะประสบความสำเร็จ
7. การร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนจะทำให้ชุมชนดำเนินการไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ
8. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ คือ การพัฒนาจะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน หลาย ๆ ด้านมุ่งไปด้านใดหนึ่งไม่ได้เพื่อความสมดุลในการพัฒนา
9. การพัฒนา คือ การศึกษาภาคชีวิตต้องมีการศึกษาและให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต คือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในทุกเพศ ทุกวัย อย่างเหมาะสมการพัฒนา จึงจะประสบความสำเร็จ

2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีปัจจัยส่งผลที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิด ดังนี้

ประยูร ศรีประสาธน์ (2542) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมมีอยู่ด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ 2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม 3) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล

มงคล จันทร์ส่อง (2544) ได้กำหนดรูปแบบ และขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ว่า องค์ประกอบรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีอยู่ 3 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนว่า จะทำกิจกรรมนั้น ๆ ไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2. การมีส่วนร่วมจะต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม จะต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถตัดสินใจ ได้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

3. การเข้าร่วมจะต้องมีบุคคล หรือกลุ่มเป้าหมาย การที่จะให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น จะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายด้วย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปบุคคล กลุ่มเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน

จิราภรณ์ ศรีคำ (2547) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ว่า บุคคล หรือกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้น สอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทศนคติ และค่านิยมของตน มีคุณค่าสอดคล้องกับผลประโยชน์ของตน มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมและปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตน สอดคล้องกับสิ่งที่ตนได้มา หรือหวังเอาไว้ และบุคคล หรือกลุ่มบุคคลจะไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดก็ต่อเมื่อตนเองได้มีประสบการณ์ที่เป็นอคติต่อเรื่องนั้น ๆ มาแล้ว และบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่ ขึ้นอยู่กับอุปนิสัยและจารีตประเพณี โดยขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะอำนวย ความสามารถรวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ของบุคคล และกลุ่มบุคคลจะกระทำได้โดยการไม่บีบบังคับ นอกจากนี้บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุน การกระตุ้นช่วยเหลือ และจูงใจให้เกิดขึ้น

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547) ได้กำหนดรูปแบบ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร
4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมต่าง ๆ
6. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

ในขณะที่เดียวกัน ก็มีนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุโดยเน้นที่ปัจจัยส่วนบุคคล องค์กรและชุมชน ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่เหมาะสมกับการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ เช่น

สิริพัฒน์ ตากจิตร (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสนับสนุนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้ข้อสรุปประเด็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นเป็นที่เคารพ นับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน 2) ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกรับเป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม 3) ปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณ์ประชาคมหมู่บ้าน

สุธี วรประดิษฐ์ (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้นำเสนอปัจจัยที่มีส่วนในการผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยได้สรุป แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ 2) ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ 3) การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร

เนตรรุ้ง อยู่เจริญ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของครูสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ บรรยากาศขององค์กร รวมทั้งการติดต่อสื่อสาร 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เจตคติที่มีต่อการมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการทำงานมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

Koufman (1949) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบท พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รวมถึงประสบการณ์ต่างๆ 2) ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนได้ให้การสนับสนุน และได้เปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วม การถูกเลือกเป็นตัวแทน ชุมชนเกิดความสามัคคีปรองดอง และมีกลุ่มต่างๆ ที่คอยผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วม 3) ปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ บรรยากาศขององค์กร การติดต่อสื่อสาร กฎระเบียบข้อบังคับ การเอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหา มีการทำประชาพิจารณ์ประชาคม 4) ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ เจตคติต่อการมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการทำงาน

2.4 บริบททั่วไปพื้นที่วิจัย

2.4.1 ที่ตั้ง และขนาด

เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย เป็นหนึ่งในสิบสามตำบลของอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ 10 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ด ประมาณ 76 กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 573 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 38.124 ตารางกิโลเมตร (23,828 ไร่)

2.4.1.1 การเดินทางเข้าสู่เทศบาล เดินทางจากที่ว่าการอำเภอพนมไพร ตามถนนลาดยาง รพช. สายพนมไพร - หนองฮี ระยะทาง 3 กิโลเมตร ถึงสามแยกบ้านชุมเงินเลี้ยวซ้ายตามถนนลาดยาง อีก 8 กม. ถึงบ้านทานตะวัน ซึ่งเป็นเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย

1) อาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1.1) ทิศเหนือ จรดเขตติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2) ทิศใต้ จรดเขตติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบลสาวแห กิ่งอำเภอหนองฮี และองค์การบริหารส่วนตำบลราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

1.3) ทิศตะวันออก จรดเขตติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบลคือใหญ่ และองค์การบริหารส่วนตำบลนาวล อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

1.4) ทิศตะวันตก จรดเขตติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบลคู่อิ่ง และเทศบาลตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

2.4.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย เป็นที่ราบสูงคอนลาดโดยบริเวณตอนเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือ ของเทศบาลมีระดับสูงกว่าบริเวณตะวันออก และตอนใต้ของเทศบาล ระดับความสูงเฉลี่ยของภูมิประเทศตอนเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ 150 เมตร จากระดับน้ำทะเล ส่วนบริเวณตะวันออกและตอนใต้ของเทศบาลมีระดับความสูงเฉลี่ย 130 เมตร จากระดับน้ำทะเล ดังนั้น พื้นที่บริเวณตอนใต้และตะวันออก ซึ่งมีลักษณะลุ่มกว่า จึงมีแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ ลำห้วย ก้ากว้ากไหลผ่านเพียงสายเดียว

2.4.2.1 ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศทั่วไปค่อนข้างร้อน และมี 3 ฤดูกาล คือ

1) ฤดูร้อน อากาศร้อนจัด ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มิถุนายน

2) ฤดูฝน ปริมาณน้ำฝนมากเป็นบางปี ระหว่างเดือน กรกฎาคม - กันยายน

3) ฤดูหนาว อากาศหนาวจัด ระหว่างเดือนตุลาคม - มกราคม

2.4.2.2 ลักษณะของดิน ดินมีสภาพเป็นดินร่วนปนทราย เป็นดินที่มีการระบายน้ำ และอากาศดีมาก แต่มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำเพราะความสามารถ ในการดูดซับธาตุอาหารพืชมีน้อย พืชที่ขึ้นบนดินทราย จึงมักขาดทั้งธาตุอาหาร และน้ำ

2.4.2.3 ลักษณะของแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำในเขตตำบลโพธิ์ชัย จะเป็นลักษณะหนอง บึง สระ แหล่งน้ำเหล่านี้ส่วนใหญ่ มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง และอ่างเก็บน้ำหนองผือ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่แต่ปัจจุบันน้ำ แห้งขอด ดินเงินไม่สามารถใช้งานได้ ซึ่งกรมชลประทานเป็นผู้ก่อสร้าง นอกจากนี้ยังมีลำห้วยก้ากัวัก ไหลผ่าน บ้านหนองศรีทอง บ้านสว่าง บ้านคอนบ่อคอนแฮด แต่ก็ไม่เพียงพอต่อการเกษตรในหน้าแล้ง เพราะมีสภาพดินเงิน ส่วนหมู่บ้านอื่น ๆ ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน

2.4.2.4 ลักษณะของไม้และป่าไม้

ลักษณะของป่าไม้จะเป็นลักษณะป่าโปร่ง มีต้นไม้ขนาดเล็ก และขนาดกลาง เช่น ไม้ยาง ไม้พะยอม ไม้แดง

2.4.3 ด้านการเมือง / การปกครอง

เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน และจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนี้

ตารางที่ 2.1

รายชื่อหมู่บ้าน และจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

หมู่ที่	รายชื่อหมู่บ้าน	ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
1	บ้านโพธิ์ชัย	502
2	บ้านหนองผือ	475
3	บ้านหนองเหล็ก	920
4	บ้านคำแดง	272
5	บ้านหนองสมบูรณ์	263
6	บ้านหนองศรีทอง	368
7	บ้านสว่าง	362
8	บ้านคอนบ่อ	604
9	บ้านคอนแฮด	258
10	บ้านหนองผือ	677

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หมู่ที่	รายชื่อหมู่บ้าน	ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
11	บ้านหนองศรีทอง	476
12	บ้านทานตะวัน	325
	รวม	5,502

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก รายชื่อหมู่บ้าน และจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง, โดย สำนักงานเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย, 2561, ร้อยเอ็ด : สำนักงานเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย.

2.4.4 สภาพทางสังคม

2.4.4.1 การศึกษา

ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย มีนักเรียนจำนวน 90 คน / ปีการศึกษา

2.4.4.2 การสาธารณสุข

สุขภาพอนามัยของประชาชนเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย โดยทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง ไม่มีโรคติดต่อร้ายแรง ประชากรส่วนใหญ่มีอาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดแขน ปวดขา ในผู้สูงอายุ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการทำงานหนัก โรคความดันโลหิต โรคเบาหวานซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย เช่น การรับประทานอาหาร พฤติกรรมการใช้ชีวิต การออกกำลังกาย กรรมพันธุ์ เป็นต้น และโรคพยาธิต่าง ๆ เพราะการโภชนาการของประชาชนยังไม่ดีส่วนใหญ่นิยมรับประทานอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ ในด้านการวางแผนครอบครัวนั้น ได้รับความสนใจ และความร่วมมือจากประชากรเป็นอย่างดี การสาธารณสุข ในเขตตำบลโพธิ์ชัย

1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพธิ์ชัย สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีการให้บริการสาธารณสุขที่หลากหลาย อาทิ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพฯลฯ

2) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีบริการรถแพทย์ฉุกเฉิน(EMS) บริการตลอด 24 ชั่วโมง ในการรับ - ส่งผู้ป่วยเพื่อเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพนมไพร โดยจะบริการในเขตตำบล โพธิ์ชัย และพื้นที่ใกล้เคียง

2.4.5 ระบบบริการพื้นฐาน

2.4.5.1 การคมนาคมขนส่ง

1) การติดต่อระหว่างตำบลโพธิ์ชัย - อำเภอพนมไพร สามารถเดินทางโดยรถยนต์ / จักรยานยนต์ / จักรยาน มีเส้นทางคมนาคมหลัก จำนวน 1 สาย คือ สายโพนทราย - พนมไพร ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร

2) การติดต่อระหว่างตำบลโพธิ์ชัย - จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง อำเภอพนมไพร - จังหวัดร้อยเอ็ด และรถยนต์ มีเส้นทางคมนาคมหลัก จำนวน 1 สาย คือ สายพนมไพร - ร้อยเอ็ด ระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร

2.4.5.2 การไฟฟ้า

เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย มีครัวเรือนที่ได้รับบริการไฟฟ้า ร้อยละ 100 ของครัวเรือนทั้งหมด รวม 12 หมู่บ้าน

2.4.5.3 ไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟฟ้าส่องสว่าง) ครอบคลุมตามจุดเสี่ยงของพื้นที่ตำบลโพธิ์ชัย

2.4.5.4 น้ำประปา

การประปา หมู่บ้านทั้ง 12 หมู่บ้านในตำบลโพธิ์ชัย จะมีการให้บริการน้ำประปาหมู่บ้าน โดยแต่ละหมู่บ้านจะดำเนินการบริหารจัดการเกี่ยวกับประปาเองทั้งสิ้น และประชาชนส่วนใหญ่จะใช้บริการน้ำประปาของหมู่บ้านเป็นหลัก

2.4.5.5 โทรศัพท์

ประชาชน จะใช้บริการโทรศัพท์มือถือในการติดต่อสื่อสารกันเป็นจำนวนมาก และมีการให้บริการสัญญาณอินเทอร์เน็ตของเอกชน จำนวน 1 แห่ง

2.4.5.6 ไปรษณีย์ หรือการสื่อสาร

1) ในเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย มีตู้ไปรษณีย์ เอกชนอนุญาต 1 แห่ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 12 บ้านทานตะวัน

2) ระบบเสียงตามสาย (หอกระจายข่าว) มีครบทุกหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลโพธิ์ชัย และสามารถให้บริการได้ ครอบคลุมร้อยละ 100

3) ป้ายประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านจะมีประชาสัมพันธ์ เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบ

2.4.6 ระบบเศรษฐกิจ

การเกษตร อาชีพหลักของประชาชนในเขตตำบลโพธิ์ชัย คือ การเกษตรกรรม เช่น การทำนา ปลูกข้าว ปลูกมันสำปะหลัง การปลูกยางพารา แต่ประชาชนส่วนมากจะทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก ดังนั้น รายได้ จึงมาจากการขายข้าวเป็นหลักด้วย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐรุจา ตันนารัตน์ (2552, น. 57 - 58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนโดยรวม และจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบล โพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการประเมินผล ด้านผลประโยชน์ และด้านการตัดสินใจ โดยประชาชนในเขตตำบลโพธิ์ชัย ที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบล โพธิ์ชัย โดยรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน แต่มีประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบล โพธิ์ชัย โดยรวมและเฉพาะด้านการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จริญญา จันทร์ทรง (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนา ท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อหาแนวทางการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 346 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) การมี ส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอ โขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ใน ระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ โดยในด้านการมีส่วนร่วมการร่วมรับผลประโยชน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รู้สึกภูมิใจ เมื่อโครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกโครงการที่จะพัฒนาท้องถิ่น ส่วนด้านการ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมกับคณะกรรมการชุมชนในการคัดเลือก ตัวแทนขึ้นมาเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน หรือแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนา ท้องถิ่นสมาชิกสภา หรือผู้บริหาร ถึงผลการดำเนินงานของกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น 2) แนวทาง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง ใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรประชาสัมพันธ์

ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง และมีความสม่ำเสมอ เช่น ประกาศข่าวทางวิทยุกระจายเสียง ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในท้องถิ่นก่อนจะมีการตัดสินใจวางแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ควรให้การสนับสนุนประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ โครงการอบรมกลุ่มอาชีพ โครงการองค์การบริหารส่วนตำบลเคลื่อนที่ โครงการเมืองน่าอยู่ โครงการเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา โครงการเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรม โดยมีภาระคสมทรัพย์ากร ได้แก่ เงิน คน ทรัพยากร - ธรรมชาติ วัสดุ อุปกรณ์ที่อยู่ในหมู่บ้าน เพื่อดำเนินการรวมกลุ่ม ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรักษาผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของท้องถิ่นตน ควรส่งเสริมให้ความรู้ด้านสิทธิประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับในการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาโครงการในตำบลเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์ในโครงการพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการติดตามประเมินผลการทำงานและตรวจสอบผลการดำเนินงานในโครงการ หรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับฟังการแถลงผลการดำเนินงาน และให้ข้อเสนอในโครงการเคลื่อนที่ประเภทต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในท้องถิ่น และควรส่งเสริมให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในทุกโครงการ

นุสรุ พันธ์รักษ์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 351 คน ผลการศึกษา พบว่า 1) ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26 - 35 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา / ปวช. และมีรายได้ / เดือนอยู่ที่ 5,000 - 10,000 บาท
- 2) ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา และรายได้ / เดือน ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมเป็นไปตามสมมติฐาน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ในภาพรวมระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านวางแผนพัฒนา และต่ำที่สุด คือ

ด้านการติดตามตรวจสอบ ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวม เป็นไปตามสมมติฐาน ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของประชาชนพอสมควร ซึ่งสามารถส่งเสริมหรือพัฒนาให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในระดับมาก หรือมากที่สุดได้

พระโกศล มณีนटना (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมือง บางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมือง บางมูลนาก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก การดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t - test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F - test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่า มีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ของเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนพัฒนาชุมชน ด้านการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ด้านการติดตามตรวจสอบ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมือง บางมูลนาก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ / เดือน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่ อายุ, สถานภาพ และ ระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่ เพศ อาชีพ และรายได้ / เดือน 3) ปัญหาอุปสรรค

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พบว่า ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจ และไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร ไม่มีเวลา ขาดแรงจูงใจ ขาดการประชาสัมพันธ์ และ ขาดเงินทุนในการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และประชาชนคิดว่าเป็นเรื่องหน้าที่ของหน่วยงานของเทศบาล

นิภาพร รัตนปริยานุช (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี และเพื่อเป็นการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี จำแนกตามเพศ รายได้ อายุ การศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด จำนวน 375 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง และการบริหาร / ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน / ด้านการพัฒนาสังคม / ด้านการจัดระเบียบชุมชน / ด้านการพัฒนาสาธารณสุข และส่งเสริมคุณภาพชีวิต/ด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว (One - Way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนา สาธารณสุขและส่งเสริมคุณภาพชีวิต รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเมือง และการบริหาร ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี ไม่แตกต่างกัน แต่ในขณะที่ประชาชน ที่มีเพศ รายได้ อายุ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน มีความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์วัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสาม พราน จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อม และ 3) เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประชากร ได้แก่ คือ ผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว หรือผู้แทนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านคลองใหม่ จำนวน 618 ครัวเรือน เปิดตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 234 ตัวอย่าง และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารชุมชน นักพัฒนาชุมชน และผู้นำกลุ่มในชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ในส่วนข้อมูลจากแบบสอบถาม ปลายเปิด และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้วิธีจัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Data Grouping) จากนั้น จึงนำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique) ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวม ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมไม่ต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ขณะที่ประชาชนที่มีรายได้ / เดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ พบว่า อุปสรรค หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมกับชุมชนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ให้ประชาชนร่วมรับรู้ รับทราบ ร่วม วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ร่วมกันเป็นอย่างดี หนึ่ง ชุมชนมีรวมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เป็นเครือข่ายประชาชน เครือข่ายกลุ่มกิจกรรม

ในชุมชนทำให้สะดวกต่อการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน ผู้บริหารชุมชน ผู้นำชุมชน พัฒนาการ องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทเป็นผู้ให้การส่งเสริม สนับสนุน ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณ การสนับสนุนผลผลิต หรือผลงานที่เกิดขึ้นอีกทั้งมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยการรวมกลุ่ม กิจกรรมเป็นเครือข่ายชุมชน และการมีส่วนร่วมที่ดีของประชาชนส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการพัฒนาคน ด้านการพัฒนาพื้นที่ด้านการพัฒนาแหล่งรายได้ และด้านการพัฒนาแผนชุมชนประโยชน์เกิดขึ้นแก่ชุมชนแก่ประชาชนในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม และตรงประเด็นความต้องการ หรือปัญหาของชุมชนอย่างเห็น ได้ชัดชุมชนบ้านคลองใหม่ นับว่าแบบอย่างการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมแก่สังคมไทยตามบริบทชุมชนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันนี้

วิษณุ หยกจินดา (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรีและเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยเก็บข้อมูลจากประชาชนบ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่าง 322 คน โดยใช้สูตรของ Yamane ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ (t - test) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่มและใช้สถิติ (One - Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป และใช้ LSD (Least Significant Difference test) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ หากพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีส่วนร่วมในระดับมากเป็นอันดับแรก รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และสุดท้าย ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ผลการสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เอกสันต์ เลี้ยงบุญ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม
- 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัย และ
- 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรของเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 274 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ใน ระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมเพศชายและ เพศหญิง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำแนกตามอายุ พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำแนกตามหมู่บ้านที่อยู่อาศัย พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียง ลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

จิตติลีนา ใจเพ็ชร (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน : ภายใต้อำนาจการบริหารจัดการแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งศึกษาระบบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และหาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยใช้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่มีคุณภาพ การศึกษาเป็นการดำเนินการเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในเขตเทศบาลตำบลเหมืองง่า ทั้งหมด 10 หมู่บ้าน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณสัดส่วนของจำนวนประชากร และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 390 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเหมืองง่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นรับฟังความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นเสริมอำนาจ ตามลำดับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเหมืองง่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านขั้นตอนการติดตามและประเมินผลแผนด้านขั้นตอนการนำแผน ไปปฏิบัติด้านขั้นตอนการจัดทำแผน ตามลำดับ สำหรับข้อเสนอแนะ ควรมีการสร้างกลไก หรือช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าการทำเวทีประชาคม เจ้าหน้าที่ควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการตามแผนให้ประชาชนทราบความก้าวหน้าโดยตลอด ควรจัดตั้งบอร์ดประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละชุมชน ควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน ด้านระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรส่วนท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในแผนการดำเนินงาน การติดตามการตรวจสอบผลการดำเนินงาน การใช้งบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาลมากขึ้นต้องออกเอกสารชี้แจงเหตุผล โดยละเอียดถึงสาเหตุที่แผนพัฒนาซึ่งประชาชนเสนอไปแล้วไม่ได้รับการบรรจุเป็นแผน ควรให้ความสำคัญในการบูรณาการแผนของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ลดาวรรณ มหาโชติ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนบ้านป่าดิบ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จ.กาญจนบุรี 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ

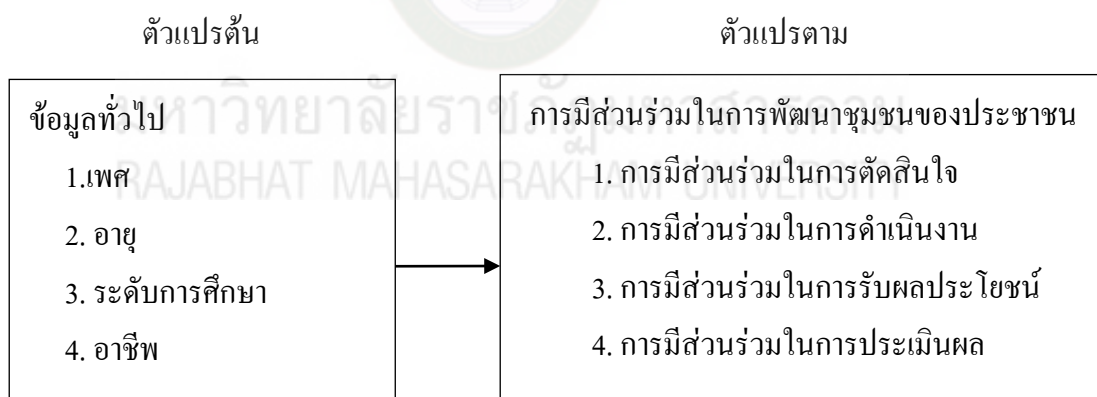
ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากข้อมูลการสำรวจ ตัวอย่างประชาชนที่เคยเข้าร่วมการประชุมของชุมชนบ้านป่าดิบ จำนวน 159 คน โดยแจกแบบสอบถาม ให้ตอบแบบสอบถามแบบตนเองด้วย วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมุติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ t - test และ F - test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี กรณีศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาบ้านป่าดิบ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้านดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ส่วน ร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2) ผลการทดสอบ สมมุติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านป่าดิบ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีอาชีพที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ในภาพรวมแตกต่างกัน

รามศรี เลิศล้ำ และ สิทธิชัย ต้นศรีสกุล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอเขาวงในการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอเขาวง ในการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด กาฬสินธุ์ และ 2) เสนอแนะการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนอำเภอเขาวง ในการบริหาร ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์ เลือกตั้ง จำนวน 395 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ แบบตรวจ รายการ (Check List) แบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งแบบสอบถามมีค่า ความเชื่อมั่น 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนอำเภอเขาวงในการบริหารของนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านการค้นปัญหาและ สาเหตุของปัญหา ด้านการลงทุน และปฏิบัติงาน และด้านการติดตามและประเมินผล 2) เสนอแนะ และแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนอำเภอเขาวง ในการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วน จังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏผล ดังนี้ 1) ควรให้ความสำคัญประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ประชาชน

มีความต้องการตรวจสอบหาสาเหตุข้อเท็จจริงในปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานตามแผนฯ นำไปปรับปรุง และบรรจุลงในแผนพัฒนาตำบลประจำปีให้เป็นไปตามนโยบายให้เป็นรูปธรรม 2) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณและจัดทำรายละเอียดของแผนงาน / โครงการต่าง ๆ เพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรฯ 3) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในที่ประชุมของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการสรุปร่างแผนฯ การจัดทำแผนฯ การเห็นชอบแผนฯ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และ 4) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วม ตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณ และร่วมติดตามตรวจสอบโครงการ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดการทุจริตอย่างต่อเนื่อง

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ โดยได้นำแนวคิดและทฤษฎี การมีส่วนร่วม 4 ประการ ของ Cohen and Uphoff (1980) มาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้กรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และมีรายชื่ออยู่ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5,502 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการใช้สูตรการคำนวณของ (Yamane, 1973, p. 727) ได้จำนวน 373 คน

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (3 - 1)$$

โดย n แทน จำนวนของขนาดตัวอย่าง

N แทน จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e แทน ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยในวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ เท่ากับ .05)

แทนค่าในสูตร ได้ดังนี้

$$n = \frac{55,02}{1 + 5,502(.05)^2}$$

$$= 373 \text{ คน}$$

การศึกษาครั้งนี้ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 373 คน จำแนกตามรายหมู่บ้าน จำนวน 12 หมู่บ้าน และใช้การสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ดังนี้

ตารางที่ 3.1

รายชื่อชุมชน / หมู่บ้าน จำนวนประชากร และจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	รายชื่อหมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านโพธิ์ชัย	502	34
2	บ้านหนองฝือ	475	31
3	บ้านหนองเหล็ก	920	62
4	บ้านคำแดง	272	19
5	บ้านหนองสมบุญ	263	19
6	บ้านหนองศรีทอง	368	25
7	บ้านสว่าง	362	25
8	บ้านคอนบ่อ	604	41
9	บ้านดอนแฮด	258	17
10	บ้านหนองฝือ	677	46
11	บ้านหนองศรีทอง	476	32
12	บ้านทานตะวัน	325	22
	รวม	5,502	373

3.1.3 จากนั้น ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Random Sampling) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยได้แบ่งระดับความคิดเห็น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นคำถามชนิดปลายเปิด

3.2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้สร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

3.2.2.1 ศึกษา ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย

3.2.2.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และองค์ประกอบ แล้วนำมาเป็นข้อมูล ในการสร้างแบบสอบถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด

3.2.2.3 นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบความเหมาะสม และนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข

3.2.3 การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.2.3.1 ผู้วิจัย ได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และความเที่ยงตรง เรื่องเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง รูปแบบ แบบสอบถาม (Format) และใช้ภาษา (Wording) เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC) ดังนี้

สอดคล้อง ให้คะแนน + 1

ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 0

ไม่สอดคล้อง ให้คะแนน - 1

1) ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

1.1) ร.ต.ต.ผศ.ดร.สนุก สิงห์มาตร วุฒิกการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ อาจารย์ผู้บรรยาย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา

1.2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไชสง วุฒิกการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญ ด้านสถิติ

1.3) อาจารย์ ดร. สุวิมล สมไชย วุฒิกการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาภาษาไทย ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษา

3.2.3.2 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย และพิจารณาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยวิธีการหาค่า IC (Index of Consistency) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .67 ขึ้นไป

3.2.3.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 40 คน แล้วนำมาหาอำนาจจำแนกรายข้อด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับโดยรวม (Item total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 102) ซึ่งงานวิจัยนี้ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .98

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.3.1 ขอนหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงกำนันตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.2 ผู้วิจัย แจกแบบสอบถามด้วยตัวเองทุกฉบับ

3.3.3 ประสานงานผ่านผู้นำชุมชนเพื่อประสานงานเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องแบบสอบถามที่ได้รับคืนปรากฏว่าสมบูรณ์ถูกต้องทั้งหมด

3.4.2 นำแบบสอบถาม ลงรหัส (Coding Form)

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วให้คะแนนแต่ละข้อ โดยกำหนดไว้ 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 95)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในระดับมากที่สุด	5 คะแนน
มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก	4 คะแนน
มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับปานกลาง	3 คะแนน
มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับน้อย	2 คะแนน
มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับน้อยที่สุด	1 คะแนน

3.4.4 นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยกำหนดค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ของคะแนน แล้วนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 95)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.5.3.1 เปรียบเทียบเพศที่แตกต่างกัน สถิติที่ใช้ได้แก่ t-test (Independent Samples)

3.5.3.2 เปรียบเทียบอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญของการทดสอบที่ระดับ .05 กรณีพบความแตกต่าง จะใช้การเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการ LSD. (Least Significant Different) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 119)

3.5.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การแจกแจงความถี่จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอโดยการพรรณนาความ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผล การวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัย ได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
N	แทน	จำนวนประชากร
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่าง (Standard Deviation)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองเฉลี่ย (Sum of Squares)
df	แทน	ค่าที่ระดับความเป็นอิสระของการผันแปร (Degree of freedom)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean of Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญในการแจกแจงความแปรปรวนของตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญในการทดสอบความแตกต่างรายคู่
sig.	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติทดสอบ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ได้นำเสนอขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามดังนี้

1. เปรียบเทียบเพศ โดยใช้สถิติ Independent Sample (t - test)
2. เปรียบเทียบอายุ การศึกษา และอาชีพ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) โดยใช้การทดสอบค่า F - test (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ L.S.D. (Least Significant Different) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การแจกแจงความถี่จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอโดยการพรรณนาความ

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ ผู้วิจัย จะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน) Frequency	ร้อยละ Percentage
1. เพศ		
1.1 ชาย	150	40.2
1.2 หญิง	223	59.8
รวม	373	100.0
2. อายุ		
2.1 ไม่เกิน 30 ปี	88	23.6
2.2 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี	82	22.0
2.3 41 ปีขึ้นไป - 50 ปี	79	21.2
2.4 51 ปีขึ้นไป - 60 ปี	75	20.1
2.5 มากกว่า 60 ปี	49	13.1
รวม	373	100.0
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ไม่เกินมัธยมต้น	127	34.0
3.2 มัธยมปลาย / เทียบเท่า	120	32.2
3.3 อนุปริญญา / ปวส.	49	13.1
3.4 ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	77	20.6
รวม	373	100.0
4. อาชีพ		
4.1 ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	8	2.1
4.2 พนักงานบริษัทเอกชน	11	2.9
4.3 ประกอบธุรกิจส่วนตัว	40	10.7
4.4 รับจ้าง	116	31.1
4.5 ค้าขาย	90	24.1
4.6 เกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา	108	29.0
รวม	373	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 373 คน เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำแนก ได้ดังนี้

1. จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2 และเพศหญิง จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8

2. จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 30 ปีจำนวน 88คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 รองลงมา มีอายุ 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี จำนวน 82คน คิดเป็นร้อยละ 22 ถัดมา มีอายุ 41 ปีขึ้นไป - 50 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป - 60 ปีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 และมีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1

3. จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาไม่เกินมัธยมต้น จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมา มัธยมปลาย / เทียบเท่า จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 ถัดมาปริญญาตรี หรือสูงกว่า จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 และ อนุปริญญา / ปวส. จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1

4. จำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่มีรับจ้าง จำนวน 116คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมา อาชีพ เกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนาจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 29 ค่าขายจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 และข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด แยกเป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน

ตารางที่ 4.2

ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด แยกเป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.78	0.87	มาก	2
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.76	0.85	มาก	3
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.23	0.76	มากที่สุด	1
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.69	0.87	มาก	4
โดยรวม	3.87	0.66	มาก	-

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.23$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.78$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.76$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.69$)

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ตารางที่ 4.3

ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรม หรือ โครงการที่เหมาะสมในการพัฒนาชุมชน	3.88	1.04	มาก
2. ท่านมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ และพิจารณา โครงการต่าง ๆ ที่อาจเกิดปัญหาต่อการพัฒนาชุมชน	3.73	1.06	มาก
3. ท่านมีส่วนร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากรแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน	3.77	1.11	มาก
4. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อการแก้ไข / พัฒนาที่ตรงประเด็น	3.73	1.06	มาก
5. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นคัดค้าน หรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อคณะกรรมการชุมชน ตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับ การพัฒนาชุมชน	3.88	1.06	มาก
6. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และนำเสนอปัญหา ในการพัฒนาชุมชน	3.73	1.04	มาก
7. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอน หรือแผนการพัฒนาชุมชน	3.79	1.11	มาก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
8. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการตัดสินใจ วางแผนพัฒนา หรือจัดกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน	3.76	1.10	มาก
รวม	3.78	0.87	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด รายด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) พิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นคัดค้าน หรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อคณะกรรมการชุมชน ตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.88$) ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรม หรือ โครงการที่เหมาะสมในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.88$) ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอน หรือแผนงานการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.79$) ท่านมีส่วนร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากรแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.77$) ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการตัดสินใจ วางแผนพัฒนา หรือจัดกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.76$) ท่านมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและพิจารณา โครงการต่าง ๆ ที่อาจเกิดปัญหาต่อการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.73$) ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อการแก้ไข / พัฒนาที่ตรงประเด็น ($\bar{X} = 3.73$) และท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และนำเสนอปัญหาในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.73$)

2.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.4

ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรม หรือ โครงการเพื่อพัฒนา ในชุมชน	3.96	0.99	มาก
2. ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพย์สินเงินทอง เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม พัฒนาชุมชน	3.61	1.25	มาก
3. ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนา ชุมชน	3.63	1.25	มาก
4. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล แผนการพัฒนาชุมชน	3.80	1.05	มาก
5. ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมปฏิบัติงาน การพัฒนาชุมชน	3.80	1.07	มาก
6. ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างกลุ่มงาน ต่าง ๆ ในชุมชน	3.75	1.10	มาก
7. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานการพัฒนาชุมชน	3.77	1.08	มาก
8. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการในการดำเนินกิจกรรม พัฒนา	3.77	1.04	มาก
รวม	3.76	0.85	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล โพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ดรายด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) พิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ท่านมีส่วนร่วม ออกแรงในการทำกิจกรรม หรือ โครงการเพื่อพัฒนาในชุมชน ($\bar{X} = 3.96$) ท่านมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูล แผนงานการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.8$) ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คน ในชุมชนเข้าร่วมปฏิบัติงานการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.8$) ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์

การดำเนินงานการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.77$) ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการในการดำเนินกิจกรรมพัฒนา ($\bar{X} = 3.77$) ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างกลุ่มงานต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.75$) ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.63$) ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพย์สินเงินทองเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.61$)

2.3 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ตารางที่ 4.5

ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น โครงการสวนสมุนไพร โครงการประปาหมู่บ้าน	4.32	0.88	มากที่สุด
2. ท่านมิได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมทำกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพสตรีในหมู่บ้าน โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	4.27	0.94	มากที่สุด
3. ท่านมีความยินดีและภาคภูมิใจ เมื่อโครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่าน และชุมชน	4.21	0.91	มากที่สุด
4. ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วม กิจกรรม หรือ โครงการต่าง ๆ ของการพัฒนา	4.17	0.98	มาก
5. ท่านเห็นว่าชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนา หรือโครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนได้ร่วมกันทำ	4.21	0.96	มากที่สุด
6. ท่านเห็นว่า การพัฒนาชุมชนสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืน	4.21	0.98	มากที่สุด
รวม	4.23	0.76	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ดราย ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) พิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น โครงการสวนสมุนไพร โครงการประปาหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.32$) ท่านมีได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมทำกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพสตรีในหมู่บ้าน โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ($\bar{X} = 4.27$) ท่านมีความยินดี และภาคภูมิใจเมื่อโครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่าน และชุมชน ($\bar{X} = 4.21$) ท่านเห็นว่าชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนา หรือโครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนได้ร่วมกันทำ ($\bar{X} = 4.21$) ท่านเห็นว่าการพัฒนาชุมชน สามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 4.21$) และท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนา ($\bar{X} = 4.17$)

2.4 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตารางที่ 4.6

ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ การทำงานของผู้รับเข้า.ภายนอกที่มาทำงานพัฒนาในชุมชน	3.73	1.12	มาก
2. ท่านมีส่วนติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน อย่างสม่ำเสมอ	3.76	1.08	มาก
3. ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนในงานด้านการพัฒนาชุมชน เพื่อปรับปรุงกิจกรรม หรือโครงการ ต่าง ๆ ให้ความเหมาะสมกับชุมชน	3.69	1.03	มาก
4. ท่านมีส่วนร่วมในการประมวลผลการปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน	3.62	1.07	มาก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน	3.68	1.14	มาก
6. ท่านมีส่วนร่วมในการเสวนา และแสดงความคิดเห็นของประชาชน ในชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผล	3.66	1.07	มาก
7. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ ในการปรับปรุงการวางแผนพัฒนาชุมชน	3.67	1.05	มาก
8. ท่านมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือให้องค์กรอื่น ๆ เข้ามามี ส่วนร่วมติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.72	1.07	มาก
รวม	3.69	0.87	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล โพร้ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด รายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) พิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.76$) ท่านมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ การทำงานของผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงานพัฒนาในชุมชน ($\bar{X} = 3.73$) ท่านมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือให้องค์กรอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.72$) ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่ หรือคณะกรรมการชุมชนในงานด้านการพัฒนาชุมชน เพื่อปรับปรุงกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ให้ความเหมาะสมกับชุมชน ($\bar{X} = 3.69$) ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.68$) ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการวางแผนพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.67$) ท่านมีส่วนร่วมในการเสวนาและแสดงความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.66$) ท่านมีส่วนร่วมในการประมวลผลการปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.62$)

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามดังนี้

3.1 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติ (Independent Sample (t - test))

ตารางที่ 4.7

ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.90	0.88	3.70	0.85	2.20	0.03*
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.84	0.86	3.71	0.85	1.42	0.16
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.15	0.84	4.28	0.70	-1.61	0.11
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.71	0.94	3.68	0.83	0.27	0.79
รวม	3.90	0.72	3.84	0.63	0.80	0.42

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.7 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ โดยรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่เพศหญิง มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนสูงกว่า ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ไม่มีความแตกต่างกัน

3.2 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามอายุ โดยใช้การทดสอบค่า F - test (One Way ANOVA)

ตารางที่ 4.8

ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามอายุ โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของประชาชนในตำบล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	12.49	4.00	3.12	4.29	0.00*
	ภายในกลุ่ม	267.77	368.00	0.73	-	-
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	12.11	4.00	3.03	4.29	0.00*
	ภายในกลุ่ม	259.69	368.00	0.71	-	-
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	3.88	4.00	0.97	1.69	0.15*
	ภายในกลุ่ม	210.68	368.00	0.57	-	-
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	8.99	4.00	2.25	3.02	0.02*
	ภายในกลุ่ม	273.87	368.00	0.74	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	6.62	4.00	1.66	3.87	0.00*
	ภายในกลุ่ม	157.36	368.00	0.43	-	-

* หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 4.8 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามอายุ โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมี และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และไม่มี ความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุโดยรวม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

อายุ	$\bar{X}$	ไม่เกิน 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	มากกว่า 60 ปี
		3.89	3.97	3.66	3.85	3.40
ไม่เกิน 30 ปี	3.88	-	-0.08	0.23	0.04	.48*
31 ปีขึ้นไป - 40 ปี	3.96	0.08	-	.31*	0.12	.56*
41 ปีขึ้นไป - 50 ปี	3.65	-0.23	-.31*	-	-0.19	0.25
51 ปีขึ้นไป - 60 ปี	3.84	-0.04	-0.12	0.19	-	.44*
มากกว่า 60 ปี	3.40	-	-.48*	-.56*	-0.25	-.44*

จากตาราง 4.9 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 คู่ ได้แก่ อายุไม่เกิน 30 ปี กับมากกว่า 60 ปี อายุ 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี กับ 41 - 50 ปี อายุ 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี กับ มากกว่า 60 ปี และ อายุ 51 ปีขึ้นไป - 60 ปี กับ มากกว่า 60 ปี นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.10

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบล โพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุโดยรวม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

อายุ	$\bar{X}$	ไม่เกิน 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	มากกว่า 60 ปี
		3.81	3.94	3.67	3.86	3.36
ไม่เกิน 30 ปี	3.81	-	-0.13	0.14	-0.05	.45*
31 ปีขึ้นไป - 40 ปี	3.94	0.13	-	.26*	0.08	.58*
41 ปีขึ้นไป - 50 ปี	3.67	-0.14	-.26*	-	-0.19	.31*
51 ปีขึ้นไป - 60 ปี	3.86	0.05	-0.08	0.19	-	.50*
มากกว่า 60 ปี	3.36	-.45*	-.58*	-.31*	-.50*	-

จากตาราง 4.10 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบล โพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 คู่ ได้แก่ อายุไม่เกิน 30 ปี กับมากกว่า 60 ปี อายุ 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี กับ 41 - 50 ปี อายุ 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี กับ มากกว่า 60 ปี อายุ 41 - 50 ปี กับมากกว่า 60 ปี และ อายุ 51 ปีขึ้นไป - 60 ปี กับ มากกว่า 60 ปี นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.11

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

อายุ	$\bar{X}$	ไม่เกิน 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	มากกว่า 60 ปี
		3.86	4.04	3.80	3.94	3.60
ไม่เกิน 30 ปี	3.86	-	-0.18	0.06	-0.08	.26*
31 ปีขึ้นไป - 40 ปี	4.04	0.18	-	.23*	0.10	.44*
41 ปีขึ้นไป - 50 ปี	3.80	-0.06	-0.23	-	-0.13	0.21
51 ปีขึ้นไป - 60 ปี	3.94	0.08	-0.10	0.13	-	.33*
มากกว่า 60 ปี	3.60	-0.26	-0.44	-0.21	-0.34	-

จากตาราง 4.11 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ อายุ 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี กับ 41 - 50 ปี อายุ 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี กับ มากกว่า 60 และ อายุ 51 ปีขึ้นไป - 60 ปี กับ มากกว่า 60 ปี นอกนั้น ไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.12

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุโดยรวม

อายุ	$\bar{X}$	ไม่เกิน 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	มากกว่า 60 ปี
		3.76	3.74	3.88	3.74	3.78
ไม่เกิน 30 ปี	3.76	-	-0.18	0.06	-0.08	.67*
31 ปีขึ้นไป - 40 ปี	3.74	0.18	-	.43*	0.10	.84*
41 ปีขึ้นไป - 50 ปี	3.88	-0.06	-0.23	-	-0.13	0.21
51 ปีขึ้นไป - 60 ปี	3.74	0.08	-0.10	0.13	-	.44*
มากกว่า 60 ปี	3.78	-0.26	-0.44	-0.21	-0.34	-

จากตาราง 4.12 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ โดยรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 คู่ ได้แก่ อายุไม่เกิน 30 ปี กับมากกว่า 60 ปี อายุ 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี กับ 41 - 50 ปี อายุ 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี กับ มากกว่า 60 ปี และ อายุ 51 ปีขึ้นไป - 60 ปี กับมากกว่า 60 ปี นอกนั้นไม่แตกต่าง

3.3 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่า F - test (One Way ANOVA)

ตารางที่ 4.13

ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของประชาชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	15.13	3.00	5.04	7.02	.00*
	ภายในกลุ่ม	265.13	369.00	0.72	-	-
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	12.85	3.00	4.28	6.10	.00*
	ภายในกลุ่ม	258.95	369.00	0.70	-	-
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	5.62	3.00	1.87	3.31	.02*
	ภายในกลุ่ม	208.94	369.00	0.57	-	-
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	7.09	3.00	2.36	3.16	.02*
	ภายในกลุ่ม	275.77	369.00	0.75	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	5.69	3.00	1.90	4.42	.00*
	ภายในกลุ่ม	158.29	369.00	0.43	-	-

* หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 4.13 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ระดับการศึกษา		ไม่เกิน มัธยมต้น	มัธยมปลาย / เทียบเท่า	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
	$\bar{X}$	3.51	3.92	4.03	3.87
ไม่เกินมัธยมต้น	3.51	-	-.40*	-.51*	-.35*
มัธยมปลาย / เทียบเท่า	3.92	.40*	-	-.11	.05
อนุปริญญา / ปวส.	4.03	.51*	.11	-	.16
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	3.87	.35*	-.05	-.16	-

จากตาราง 4.14 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 คู่ ได้แก่ ไม่เกินมัธยมต้น กับมัธยมปลาย / เทียบเท่า ไม่เกินมัธยมต้นกับอนุปริญญา / ปวส. และ ไม่เกินมัธยมต้นกับปริญญาตรี หรือสูงกว่า นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.15

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ระดับการศึกษา		ไม่เกิน มัธยมต้น	มัธยมปลาย / เทียบเท่า	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
	$\bar{X}$	3.52	3.84	4.03	3.87
ไม่เกินมัธยมต้น	3.52	-	-.32*	-.50*	-.35*
มัธยมปลาย / เทียบเท่า	3.84	.32*	-	-.18	-.02
อนุปริญญา / ปวส.	4.03	.51*	.18	-	.16
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	3.87	.35*	.02	-.16	-

จากตาราง 4.15 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ไม่เกินมัธยมต้นกับมัธยมปลาย / เทียบเท่า ไม่เกินมัธยมต้นกับอนุปริญญา / ปวส. และไม่เกินมัธยมต้นกับปริญญาตรีหรือสูงกว่า นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.16

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ระดับการศึกษา		ไม่เกิน มัธยมต้น	มัธยมปลาย / เทียบเท่า	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
	$\bar{X}$	4.31	4.26	4.32	4.00
ไม่เกินมัธยมต้น	4.31	-	.058	-.00	.31*
มัธยมปลาย / เทียบเท่า	4.26	-.05	-	-.0676	.26*
อนุปริญญา / ปวส.	4.32	.00	.0676	-	.32*
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	4.00	-.31*	-.25*	-.32*	-

จากตาราง 4.16 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ไม่เกินมัธยมต้น กับปริญญาตรี หรือสูงกว่า มัธยมปลาย / เทียบเท่ากับปริญญาตรี หรือสูงกว่า และอนุปริญญา / ปวส. กับปริญญาตรี หรือสูงกว่า นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.17

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล

ระดับการศึกษา		ไม่เกิน มัธยมต้น	มัธยมปลาย / เทียบเท่า	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
	$\bar{X}$	3.51	3.74	3.91	3.77
ไม่เกินมัธยมต้น	3.51	-	-.22*	-.39*	-.25*
มัธยมปลาย / เทียบเท่า	3.74	.22*	-	-.16	-.03
อนุปริญญา / ปวส.	3.91	.39*	.16	-	.13
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	3.77	.25*	.03	-.13	-

จากตาราง 4.17 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ได้แก่ ไม่เกิน มัธยมต้นกับมัธยมปลาย / เทียบเท่า ไม่เกินมัธยมต้นกับอนุปริญญา / ปวส. และไม่เกินมัธยมต้นกับ ปริญญาตรี หรือสูงกว่า นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.18

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม

ระดับการศึกษา		ไม่เกิน มัธยมต้น	มัธยมปลาย / เทียบเท่า	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
	$\bar{X}$	3.71	3.94	4.07	3.88
ไม่เกินมัธยมต้น	3.71	-	-.22*	-.35*	-.16
มัธยมปลาย / เทียบเท่า	3.94	.22*	-	-.13	.06
อนุปริญญา / ปวส.	4.07	.35*	.13	-	.19
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	3.88	.16	-.06	-.19	-

จากตาราง 4.18 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ได้แก่ ไม่เกินมัธยมต้นกับมัธยมปลาย / เทียบเท่า และ ไม่เกินมัธยมต้นกับอนุปริญญา / ปวส. นอกนั้นไม่แตกต่าง

3.4 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามระดับอาชีพ โดยใช้การทดสอบค่า F - test (One Way ANOVA)

ตารางที่ 4.19

ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของประชาชนในตำบล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	4.46	5.00	0.89	1.19	0.32
	ภายในกลุ่ม	275.80	367.00	0.75	-	-
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.91	5.00	0.58	0.79	0.56
	ภายในกลุ่ม	268.89	367.00	0.73	-	-
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	14.86	5.00	2.97	5.46	.00*
	ภายในกลุ่ม	199.70	367.00	0.54	-	-
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	4.74	5.00	0.95	1.25	0.29
	ภายในกลุ่ม	278.12	367.00	0.76	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	5.24	5.00	1.05	2.42	.03*
	ภายในกลุ่ม	158.74	367.00	0.43	-	-

* หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 4.19 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามอาชีพ โดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

อาชีพ		ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	ประกอบ ธุรกิจส่วนตัว	รับจ้าง	ค้าขาย	เกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา
	$\bar{X}$	4.63	3.52	4.61	4.12	4.18	4.30
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	4.63	-	1.1*	.012	.50	.44	.32
พนักงานบริษัทเอกชน	3.52	-1.11*	-	-1.10*	-.60*	-.66*	-.78*
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	4.61	-.012	1.1*	-	.49*	.43*	.31*
รับจ้าง	4.12	-.505	.60*	-.49*	-	-.05	-.17
ค้าขาย	4.18	-.44	.66*	-.43*	.05	-	-.11
เกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา	4.30	-.32	.78*	-.31*	.17	.11	-

จากตาราง 4.20 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 8 คู่ ได้แก่ ได้แก่ ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ กับพนักงานบริษัทเอกชน พนักงานบริษัทเอกชนกับประกอบธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัทเอกชนกับรับจ้าง พนักงานบริษัทเอกชนกับค้าขาย พนักงานบริษัทเอกชนกับเกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา ประกอบธุรกิจส่วนตัวกับรับจ้าง ประกอบธุรกิจส่วนตัวกับค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัวกับเกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.21

ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ดจําแนกตามอาชีพ โดยรวม

อาชีพ	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	ประกอบ ธุรกิจส่วนตัว	รับจ้าง	ค้าขาย	เกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา	
	$\bar{X}$	4.23	3.43	4.05	3.84	3.79	3.91
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	4.23	-	.79*	.17	.38	.43	.32
พนักงานบริษัทเอกชน	3.43	-.79*	-	-.62*	-.41*	-.36	-.47*
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	4.05	-.17	.62*	-	.20	.25*	.14
รับจ้าง	3.84	-.38	.41*	-.20	-	.05	-.06
ค้าขาย	3.79	-.43	.36	-.25*	-.05	-	-.11
เกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา	3.91	-.32	.47*	-.14	.06	.11	-

จากตาราง 4.21 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ดจําแนกตามอาชีพ โดยรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 คู่ ได้แก่ ได้แก่ ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจกับพนักงานบริษัทเอกชน พนักงานบริษัทเอกชนกับประกอบธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัทเอกชนกับรับจ้าง พนักงานบริษัทเอกชนกับเกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา และประกอบธุรกิจส่วนตัวกับค้าขาย นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การแจกแจงความถี่จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอโดยการพรรณนาความ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรสำรวจความต้องการในแต่ละหมู่บ้าน
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรเปิดเผยข้อมูลด้านงบประมาณแก่สาธารณชน ให้ประชาชนได้ทราบรายละเอียดการดำเนินโครงการต่าง ๆ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

5.1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

5.1.1.1 จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2 และเพศหญิง จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8

1) จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 88คน คิดเป็นร้อยละ 23.6รองลงมา มีอายุ 31 ปีขึ้นไป - 40 ปีจำนวน 82คน คิดเป็นร้อยละ 22 ถัดมา มีอายุ41 ปีขึ้นไป - 50 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป - 60 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 และมีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1

2) จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาไม่เกินมัธยมต้น จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมา มัธยมปลาย / เทียบเท่า จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 ถัดมาปริญญาตรี หรือสูงกว่า จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 และอนุปริญญา / ปวส. จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1

3) จำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่มีรับจ้าง จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมา อาชีพ เกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ29 ค้าขาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9และข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

5.1.1.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.23$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.78$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.76$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.69$)

5.1.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลวิจัยพบว่า

5.1.2.1 ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.2 ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.3 ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2.4 ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่

5.1.3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรสำรวจความต้องการในแต่ละหมู่บ้าน

5.1.3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

5.1.3.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

5.1.3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรเปิดเผยข้อมูลด้านงบประมาณแก่สาธารณชนให้ประชาชนได้ทราบรายละเอียดการดำเนินโครงการต่าง ๆ

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมโหรี จังหวัดร้อยเอ็ด อภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 สมมติฐานที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมโหรี จังหวัดร้อยเอ็ด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมโหรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านการทำประชาคมแผน และสามารถเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับ สมคิด ศรีสิงห์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมของประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนากิจกรรมของเทศบาลนครพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ เอกสันต์ เสี่ยงบุญ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.2.2 สมมติฐานที่ 2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมโหรี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

5.2.2.1 จำแนกตามเพศ ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมโหรี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะเทศบาลได้เปิดโอกาสประชาชนมีส่วนร่วม และมีการให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกันตามหลักคุณธรรม โดยไม่ได้แบ่งแยกเพศ สอดคล้องกับฉัตรจุฑา ดันนารัตน์ (2552, น. 57 - 58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการประเมินผล ด้านผลประโยชน์ และด้านการตัดสินใจ โดยประชาชนในเขตตำบลโพธิ์ชัย ที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบลโพธิ์ชัย โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

5.2.2.2 จำแนกตามอายุ ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นตามสมมุติฐาน อาจเป็นเพราะประชาชนในแต่ละช่วงอายุมีวุฒิภาวะในการตัดสินใจแตกต่างกัน และสนใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนกับเทศบาลต่างกัน สอดคล้องกับ พระโกศล มณีรัตน (2555) ได้ทำการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมือง บางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมือง บางมูลนาก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ / เดือน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2.2.3 จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นตามสมมุติฐาน อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้ประชาชนมีการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของท้องถิ่นของตนเองต่างกัน สอดคล้องกับ นิภาพร รัตนปริยานุช (2556) ได้ทำการวิจัย เรื่องความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี พบว่า ประชาชนที่มีเพศ รายได้ อายุ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน มีความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.2.4 จำแนกตามอาชีพ ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นตามสมมุติฐาน อาจเป็นเพราะนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม กลุ่มที่เข้ามามีบทบาทส่วนใหญ่ ได้แก่ เกษตรกร เพราะใช้ชีวิตประจำวันส่วนใหญ่อยู่ในชุมชน ส่วนอาชีพอื่น ๆ ต้องใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างเร่งรีบทำให้มีเวลาเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนน้อย สอดคล้องกับ วิษณุ หยกจินดา (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการวิจัย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อแต่ละด้านที่มีค่าน้อยที่สุด มากำหนดเป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้กำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ได้ดังนี้

5.3.1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรเปิดโอกาสประชาชนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง

5.3.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรมีการจัดกิจกรรมระดมทุนในการพัฒนาชุมชน โดยให้ประชาชนและหน่วยงานอื่น ๆ มีส่วนร่วม เช่น จัดผ้าป่าสามัคคี

5.3.1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรดำเนินนโยบายที่ตอบสนองให้ประชาชนมีรายได้ เพื่อยกระดับมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น การรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมตลาดนัดชุมชน

5.3.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการประมวลผลการปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการพัฒนาต่าง ๆ

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาล

5.3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินการตามภารกิจของเทศบาล

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กานต์ชนก ประภาสวุฒิสาร. (2552). การเคลื่อนไหวของประชาสังคมในเมืองเชียงใหม่ต่อประเด็น
โกวิท พวงงาม. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย : เอกสารตำราหลัก ประกอบการเรียนการสอน
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- จริญญา จันทร์ทอง. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองแสงใหญ่อำเภอ โขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จิราภรณ์ ศรีคำ. (2548). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
วชิรวิทย์ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจลิยว บุรีภักดี และคณะ (2545 ก). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. (2545 ข). การวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : สำนัก
มาตรฐานการศึกษา.
- ณัฐรุจา ดันนารัตน์. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น
ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทวี ทิมขำ. (2528). การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ธิดิ กิตติวิทิตคุณ. (2540). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนา
ชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกระทุ้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานเทคนิค และกรณีตัวอย่าง.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานเทคนิค และกรณีตัวอย่าง.
เชียงใหม่ : คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิภาพร รัตนปริยานุช (2556) ความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล
เสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต).
ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- นิรุช ประสิทธิ์เมตต์. (2540). *การมีส่วนร่วมของครูในการป้องกันการระบาดของยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นุสรุา พันธรักษ์. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เนตรรุ่ง อยู่เจริญ. (2553). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของครูสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ประชุม สุวดีดี. (2551). *การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา*. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประเวศ วะสี. (2541). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปาฐกถาพิเศษ ป่วย อังภากรณ์*. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- ปรีดา เจษฎารางกุล. (2550). *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2546). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สวส.).
- พระโกศล มณีรัตน. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปถิตกร). (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พัชรี สีโรรส และคณะ. (2546). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิปัญญาไท
นักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พิชญวัตร วรรณะกุล. (2538). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษา เฉพาะตำบลทรายมูล อำเภอองค์รักษ์ จังหวัดนครนายก. กรุงเทพฯ ฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- มงคล จันทร์ส่อง. (2544). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มณฑล จันทร์แจ่มใส. (2551). ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวกรณีศึกษา : เกาะมุก จังหวัดตรัง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- มนตรี เทอดธีระกุล. (2543). การมีส่วนร่วมของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษา : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2544). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รามศรี เลิศล้ำ และสิทธิชัย ต้นศรีสกุล. (2560) การมีส่วนร่วมของประชาชนอำเภอเขาวงในการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เรืองแสง ทองสุขเจริญ. (2542). การรับรู้ปัญหา และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถานของประชาชนในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลดาวรรณ์ มหาโชติ (2559) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านป่าดิบ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิศิษฐ์ ทองสมบูรณ์. (2535). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ในการพัฒนาหมู่บ้านตามระบบ (กชช.) ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิศิษฐ์ ทองสมบูรณ์. (2535). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ในการพัฒนาหมู่บ้านตามระบบ (กชช.) ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- วิษณุ หยกจินดา. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎี และหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). *การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ*. กรุงเทพฯ : เอ็มเทคดีง.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). *ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหา และแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธี วรประดิษฐ์. (2553). *การมีส่วนร่วมของชุมชนงานสารสนเทศสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด*. ตราด : สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด.
- อคิน รพีพัฒน์. (2539). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภา.
- อาภรณ์ วัชร. (2546). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลวังตะเคียน อำเภอเมือง ฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอกสันต์ เลียงบุญ. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคงควน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation* : Rural Development Committee Center for international Studies. New York : Cornell University Press.
- Koufman, H.F. (1949). *Participation in Organized Activities in Selected Kentucky Localities*. Lexington, KY : Kentucky. Agricultural Experiment Station, University of Kentucky.
- Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. New York : Harper and Row.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด
คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
ของประชาชนในตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด การตอบแบบสอบถามของท่าน ถือ
ว่ามีคุณค่าต่อการศึกษาอย่างยิ่ง จึงขอความกรุณาจากท่านได้ตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็น
อันจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คำตอบของท่านจะถือเป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยตัวบุคคลใน
แบบสอบถาม ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม มา ณ ที่นี้

พินิจอากาศเอกวิชัย ศรีษะเกษ

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย $\surd$ ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

1.1 ชาย

1.2 หญิง

2. อายุ

2.1 ไม่เกิน 30 ปี

2.2 31 ปีขึ้นไป - 40 ปี

2.3 41 ปีขึ้นไป - 50 ปี

2.4 51 ปีขึ้นไป - 60 ปี

2.5 มากกว่า 60 ปี

3. ระดับการศึกษา

3.1 ไม่เกินมัธยมต้น

3.2 มัธยมปลาย / เทียบเท่า

3.3 อนุปริญญา / ปวส.

3.4 ปริญญาตรี หรือสูงกว่า

4. อาชีพ

4.1 ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ

4.2 พนักงานบริษัทเอกชน

4.3 ประกอบธุรกิจส่วนตัว

4.4 รับจ้าง

4.5 ค้าขาย

4.6 เกษตรกร / ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในตำบลโพธิ์ชัย
อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านเพียงข้อเดียว

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา ตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรม หรือ โครงการที่เหมาะสมในการพัฒนา ชุมชน					
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ และพิจารณาโครงการต่าง ๆ ที่อาจ เกิดปัญหาต่อการพัฒนาชุมชน					
1.3 ท่านมีส่วนร่วมกำหนดการใช้ ทรัพยากร แหล่งของทรัพยากร ที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนา ชุมชน					
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อการแก้ไข / พัฒนาที่ตรงประเด็น					
1.5 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น คัดค้าน หรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อคณะกรรมการชุมชน ตัดสินใจ เลือกโครงการที่ไม่ตรงกับการพัฒนา ชุมชน					
1.6 ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สาเหตุของปัญหา และนำเสนอ ปัญหาในการพัฒนาชุมชน					

ลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.7 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอน หรือแผนงานการพัฒนาชุมชน					
1.8 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ในการตัดสินใจ วางแผนพัฒนา หรือจัดกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน					
2. มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมออกแรงในการทำ กิจกรรม หรือโครงการเพื่อพัฒนา ในชุมชน					
2.2 ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากร เงินทอง เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม พัฒนาชุมชน					
2.3 ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม พัฒนาชุมชน					
2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ข้อมูล แผนงานการพัฒนาชุมชน					
2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวน ให้คนในชุมชนเข้าร่วมปฏิบัติงาน การพัฒนาชุมชน					
2.6 ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริม ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างกลุ่มงาน ต่าง ๆ ในชุมชน					
2.7 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนด หลักเกณฑ์การดำเนินงานการพัฒนา ชุมชน					

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.8 ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือก คณะกรรมการในการดำเนิน กิจกรรมพัฒนา					
3. มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
3.1 ท่านมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จาก กิจกรรม โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น โครงการ สวนสมุนไพร โครงการประปา หมู่บ้าน					
3.2 ท่านมีได้รับการพัฒนาศักยภาพ ของตนเอง จากการร่วมทำกิจกรรม โครงการพัฒนาชุมชน เช่น โครงการ ส่งเสริมอาชีพสตรีในหมู่บ้าน โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกัน ภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)					
3.3 ท่านมีความยินดีและภาคภูมิใจ เมื่อโครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อตัวท่าน และชุมชน					
3.4 ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการ เข้าร่วม กิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนา					
3.5 ท่านเห็นว่าชุมชนได้รับประโยชน์ จากการพัฒนา หรือโครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนได้ร่วมกันทำ					
3.6 ท่านเห็นว่าการพัฒนาชุมชนสามารถ แก้ปัญหาในชุมชน ได้อย่างยั่งยืน					

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. มีส่วนร่วมในการประเมินผล					
4.1 ท่านมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ การทำงาน ของผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงาน พัฒนาในชุมชน					
4.2 ท่านมีส่วนติดตามผลการดำเนินงาน ของโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนา ต่าง ๆ ในชุมชน อย่างสม่ำเสมอ					
4.3 ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือ คณะกรรมการชุมชนในงานด้าน การพัฒนาชุมชน เพื่อปรับปรุง กิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับชุมชน					
4.4 ท่านมีส่วนร่วมในการประมวลผล การปฏิบัติงานตามแผนงานของ โครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน					
4.5 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน					
4.6 ท่านมีส่วนร่วมในการเสวนาและ แสดงความคิดเห็นของประชาชน ในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการ ประเมินผล					
4.7 ท่านมีส่วนในการให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ ในการปรับปรุงการวางแผนพัฒนา ชุมชน					

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.8 ท่านมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือให้องค์กรอื่น ๆ เข้ามา มีส่วนร่วมติดตามประเมินผล การปฏิบัติงาน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนตำบลโพธิ์ชัย
อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

.....

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

.....

.....

.....

.....

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

.....

.....

.....

.....

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ข.1

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
E1	107.500	641.385	.890	.978
E2	107.550	643.331	.884	.978
E3	107.600	643.169	.900	.978
E4	107.550	641.485	.918	.978
E5	107.500	642.154	.895	.978
E6	107.600	645.221	.882	.978
E7	107.550	645.074	.851	.979
E8	107.625	647.163	.803	.979
F1	107.425	640.148	.891	.978
F2	107.925	632.840	.778	.979
F3	107.925	634.687	.761	.979
F4	107.600	641.015	.920	.978
F5	107.525	642.615	.902	.978
F6	107.625	641.266	.893	.978
F7	107.775	646.794	.823	.979
F8	107.600	644.092	.827	.979
G1	107.000	672.359	.450	.980
G2	106.950	674.049	.392	.980
G3	107.050	673.792	.411	.980
G4	107.025	674.538	.405	.980
G5	107.050	675.331	.377	.980
G6	107.050	670.818	.447	.980
H1	107.650	639.003	.878	.978
H2	107.675	642.584	.848	.979
H3	107.825	641.533	.884	.978

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
H4	107.700	639.908	.877	.978
H5	107.825	642.353	.819	.979
H6	107.900	647.169	.806	.979
H7	107.900	646.964	.848	.979
H8	107.775	639.820	.845	.979

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded ^a	0	0.0
	Total	40	100.0

a. Listwise Deletion Based on All Variables in the Procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.980	30

ภาคผนวก ค

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ค.1

ค่าความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ค่า IOC
E1	1	1	1	1.00
E2	1	0	1	0.67
E3	1	1	1	1.00
E4	1	0	1	0.67
E5	1	1	1	1.00
E6	0	1	1	0.67
E7	1	0	1	0.67
E8	1	1	1	1.00
F1	1	1	0	0.67
F2	1	0	1	0.67
F3	1	1	1	1.00
F4	1	1	1	1.00
F5	1	1	0	0.67
F6	1	0	1	0.67
F7	1	1	1	1.00
F8	1	1	1	1.00
G1	1	0	1	0.67
G2	1	1	1	1.00
G3	1	0	1	0.67
G4	1	1	1	1.00
G5	1	1	1	1.00
G6	1	1	1	1.00
H1	1	1	1	1.00
H2	1	1	1	1.00
H3	1	1	1	1.00
H4	1	1	1	1.00

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ค่า IOC
H5	1	0	1	1.00
H6	1	1	0	0.67
H7	1	0	1	0.67
H8	1	1	1	1.00

หมายเหตุ. ผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence) ของข้อคำถามแต่ละข้อ เพื่อเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .67 ขึ้นไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ รศรป. ว ๐๑๕๒/๒๕๖๑

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนุก สิงห์มาตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พันตำรวจเอกวิชัย ศรีชะเกษ รหัสประจำตัว ๕๙๘๒๖๒๐๙๐๔๑๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบความถูกต้องด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ยุภาพร ยุภาศ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

นาง
อ. วิภากร อ.
อ. วิภากร อ.
1 Aug 61

ที่ รศรป. ว ๐๑๕๒/๒๕๖๑

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์สุเทพ เมย์ไรสง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พันตำรวจเอกวิชัย ศรีษะเกษ รหัสประจำตัว ๕๙๘๒๒๐๙๐๔๑๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบความถูกต้องด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ยุภาพร ยูภาศ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

(รศ.ดร. ยุภาพร ยูภาศ)

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ว ๐๑๕๒/๒๕๖๑

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์สุวิมล สมไชย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พันตำรวจเอกวิชัย ศรีษะเกษ รหัสประจำตัว ๕๙๘๒๖๒๐๙๐๔๑๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบความถูกต้องด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ยุภาพร ยูภาศ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

วิจัย ศรีชะเกษ, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และบุภาพร บุภาศ. (2562). ขวัญและการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด.
ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1. ร้อยเอ็ด : วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ พันจ่าอากาศเอกวิชัย ศรีษะเกษ
วันเกิด 29 กรกฎาคม 2521
สถานที่เกิด เลขที่ 87 หมู่ที่ 8 ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด 45160
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 87 หมู่ที่ 8 ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด 45160
สถานที่ทำงาน เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด
ตำแหน่ง นักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2555 รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.)
สาขาวิชารัฐกิจ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2562 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY